Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Ruth Järvesaar

KULTUURIDEVAHELISE SUHTLUSPÄDEVUSE ARENDAMISEKS LOODUD ÕPPEMATERJAL II KOOLIASTME INGLISE KEELE TUNDIDEKS NING ÕPETAJATE TAGASISIDE SELLELE

Magistritöö

Juhendaja: inglise keele algõpetuse õpetaja Evi Saluveer

Tartu 2023

Kokkuvõte

Kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjal II kooliastme inglise keele tundideks ning õpetajate tagasiside sellele

Kultuuridevaheline suhtluspädevus võimaldab õppijatel tõhusalt ja asjakohaselt erinevates kultuurides toime tulla. Seetõttu on seda oluline inglise keele tundides arendada. Uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada inglise keele õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisel, luua ühe naaberriigi kohta õppematerjal kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks ning saada II kooliastme inglise keele õpetajatelt tagasiside ja soovitused loodud õppematerjalile. Õppematerjal koostati Läti kultuuri tutvustamiseks. Tagasiside saamiseks viidi õpetajatega läbi poolstruktureeritud intervjuu. Õpetajate arvates oli loodud õppematerjal terviklik, sisaldades mitmekesiseid kultuuriteemasid ja suhtlemist arendavaid harjutusi. Eriarvamusi tekitas materjali ealine sobivus. Kokkuvõtvalt leiti, et selline õppematerjal on vajalik ning võiks olla kõikide naaberriikide kohta.
Võtmesõnad: kultuur, kultuuridevaheline suhtluspädevus, õppematerjali koostamine, õpetajate hinnangud

Abstract

Teachers' Feedback on the Study Material for the Development of Intercultural Communicative Competence in English Classes of the Second School stage

Intercultural communicative competence enables learners to communicate effectively and appropriately in different cultural contexts. Therefore, it plays an important role in teaching various cultures in English classes. The aim of the research was to find out English teachers' experiences in teaching culture of the neighbouring countries, to create study material for the development of intercultural communicative competence, and get feedback on the material. Study material was created to teach Latvian culture. Semi-structured interviews were conducted to get teachers' feedback. The teacher believed the material was comprehensive, containing diverse topics and exercises to develop communication skills. However, age appropriateness was a source of disagreement. In conclusion, the material was considered necessary, and it was found that similar material could be available for all neighbouring countries of Estonia.
Keywords: culture, intercultural communicative competence, creating study material, teacher's opinions

Sisukord

Sissejuhatus **4**
Teoreetiline ülevaade **5**
1. Kultuuri mõiste *5*
2. Kultuuri õpetamise vajalikkus *7*
3. Kultuuridevaheline suhtluspädevus *8*
3.1 Kultuuriteadmised *9*
3.2 Kultuurilised hoiakud *10*
3.3 Kultuurilised oskused *11*
3.4 Kriitiline kultuuriteadlikkus *12*
4. Õppematerjali koostamise põhimõtted *13*
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused *15*
Metoodika **16**
Valim *16*
Andmekogumine *16*
Õppematerjali koostamise protseduur *17*
Andmeanalüüs *19*
Tulemused **21**
Õpetajate kogemused Eesti naaberriikide teemade õpetamisel *21*
Õpetajate tagasiside kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjalile *23*
Õpetajate soovitused loodud õppematerjali täiendamiseks *27*
Arutelu **29**
Tänusõnad **33**
Autorsuse kinnitus **33**
Kasutatud kirjandus **34**
Lisa 1. Küsimustik
Lisa 2. Poolstruktureeritud intervjuukava
Lisa 3. Kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudelil põhinev õppematerjal Läti kultuuri tutvustamiseks II kooliastme inglise keele tundides

Sissejuhatus

Maailm on aastate jooksul muutunud üha rahvusvahelisemaks. Pea igaühel on võimalus vabalt reisida ja minna välismaale tööle või õppima, sest riikide piirid on avatud ning inimestel on rohkem vabadust kui eelmisel sajandil. Erinevates kultuuriruumides puututakse kokku kohaliku kultuuri ning selle esindajatega. Kultuuriesindajale, kes viibib enda jaoks turvalises ja koduses keskkonnas, on kõik arusaadav ja loogiline. Samas võib teistsuguse kultuuritaustaga inimese jaoks võõras kultuuriruumis toimuv täiesti mõistusevastane näida (Raud, 2013). Seega on oluline, et koolis käsitletakse erinevaid kultuuriteemasid.

Võõrkeeleõppes puututakse kokku teiste riikide kultuuriga, läbi mille areneb ja avardub inimese suutlikkus mõista ja väärtustada mitmekultuurilist maailma. Seejuures õpitakse võõrast kultuuri paremini tundma ning keeleõppija omandab teadmisi eri maade ja erinevaid keeli kõnelevate rahvaste kohta (Põhikooli riiklik õppekava, 2011). Samas ei peaks kultuuri ja keelt õpetama teineteisest lahus, sest „Keel ei kujuta endast mitte ainult kultuuri olulist tahku, vaid ka vahendit, mis aitab kultuuri nähtusi mõista“ (Euroopa Keeleõppe…, 2007, lk 21). Neid tuleks õppida paralleelselt, sest kultuur avaldub keele kaudu ning õppija omandab selle abil kultuurile omased kultuuriteadmised (Kramsch, 1996), kasutades õpitavat võõrkeelt suhtlemisel (Abdikarimova *et al.*, 2021; Byram, 1997).

Võõrkeeletundides on rõhk sageli grammatikal, sealhulgas reeglitel ja struktuuridel (Nassaji & Fotos, 2011), sest grammatikareeglite tundmine loob võimaluse emakeele ja õpitava keele vahel sarnasusi leida, mis teeb keele õppimise lihtsamaks (Mart, 2013; Richards & Rodgers, 2001). Samuti on rõhk keele osaoskustel (kuulamine, rääkimine, lugemine, kirjutamine), kuid võõrkeeleõpe peaks sõnavara ja keelestruktuuride kõrval sisaldama ka kuluuriteemasid (Kramsch, 2013; Mustafaqulova, 2022). Varasemalt on õpilastele õpetatud eelkõige nn kõrgkultuuriga seonduvat, näiteks ajalugu, kirjandust, kunsti jne, mis annab kultuurile tähenduse ja väärtuse (Kramsch, 2013) ning teemasid igapäevaelust, näiteks käitumisreeglid, toit, tavad, uskumused, väärtused, perekond, vaba aeg, tervis jne (Chastain, 1988). Ainuüksi nendest teadmistest jääb väheks, et teises keelekeskkonnas hakkama saada ja efektiivselt suhelda (Kozhevnikova, 2014). Keeleõpetaja ülesanne on kindlustada, et õppijad omandaksid keelt õppides oskusi, mis aitavad uues keeleruumis hakkama saada (nt suhtlus- ja praktilised oskused) (Byram, 2008). Seega tuleb lisaks traditsioonilistele kultuuriteemadele klassiruumis rohkem tähelepanu pöörata suhtluspädevuse arendamisele, mis aitab kaasa keeleliste aspektide mõistmisel, mis kultuuriti erinevad (Byram, 1997).

Inglise keel on 21. sajandil peamine rahvusvaheline keel (Eurobarometer, 2006) ehk *lingua franca*, mida kasutavad suhtlemiseks erineva emakeele ja kultuuritaustaga inimesed (Jenkins & Leung, 2017) globaliseerunud ühiskonnas üle kogu maailma nii kooli- kui ka tööalases suhtluses. Seetõttu on suhtluspädevuse arendamine tänapäeval eriti oluline. Kultuuridevahelise suhtluspädevuse mõistmiseks ja tõlgendamiseks on Byram (1997) loonud mudeli, mis koosneb neljast osast: teadmised *(knowledge),* hoiakud *(attitudes),* oskused *(skills)* ning kriitiline kultuuriteadlikkus *(critical cultural awareness)*. Need osutavad, milliseid oskusi vajab kultuuriteadlik inimene ning mida on keeleõppijal teises kultuuriruumis hakkama saamiseks vaja osata.

Kultuuri õpetamist inglise keele tundides on palju uuritud (Byram & Wagner, 2017; Kruusat, 2010; Soone, 2016), kuid ei ole teada, kui palju pööratakse tähelepanu kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamisele ja Eesti naaberriikide kultuuri tundmaõppimisele. Varasematest uuringutest (Johnstone-Young & Sachdev, 2011; Soone, 2016) on selgunud, et õpetajad tunnevad puudust materjalidest, mis arendavad kultuuridevahelist suhtluspädevust. Ka ei leidu Eestis enamikes koolides kasutatavas õpikusarjas „*I Love English*" palju Eesti naaberriikide kohta. Samas on Põhikooli riikliku õppekava (2011) lisas 2 Ainevaldkond „Võõrkeeled" (2011) teema „Riigid ja nende kultuur" alateemana „Eesti naaberriigid". Sellest tuleneb ka magistritöö probleem: puudub ülevaade sellest, kas ja kuidas õpetajad inglise keele tundides kultuuridevahelist suhtluspädevust arendavad ning mil määral nad tutvustavad Eesti naaberriikide kultuure. Töö eesmärgiks on välja selgitada inglise keele õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisel, luua ühe Eesti naaberriigi kohta õppematerjal kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks ning saada II kooliastme inglise keele õpetajatelt tagasiside ja soovitused loodud õppematerjalile.

Teoreetiline ülevaade

1. Kultuuri mõiste

Kultuuri mõiste ja olemus on väga laiad. Ajaloos on seda mitmeti tõlgendatud, kuid tulenevalt ühiskonna arengust on see ajas muutunud. Kultuur on konkreetsem ning inimestele üheselt mõistetavam kui oli varem, kuid seda saab erinevate valdkondade kaudu siiski mitmeti defineerida (Tamm, 2016). Seejuures ei mõelda tänapäeval kultuuri all vaid kõrgkultuuri (Tomalin & Stempleski, 1993), mis hõlmab kirjandust, kunsti, ajalugu, teadust jne, mida koolides ja ülikoolides sageli õpetatakse (Kramsch, 2013). Kultuuri mõiste käsitleb

kogu inimese elustiili laiemalt, hõlmates nii suhtluspädevust, käitumist, söömist, kombeid, tavasid, uskumusi, väärtusi jpm (Kramsch, 2013; Tomalin & Stempleski, 1993).

Kultuuri käsitletakse ka kui inimese vaimuomadust, mis võib olla nii õpitud kui ka indiviidi poolt ise loodud (Toomela, 2016). See tähendab, et inimene õpib elu jooksul olema kultuuriteadlik ning teisalt on just inimene see, kes kultuuri ja kultuurikeskkonna loob. Seejuures on kultuurikeskkond määratletav vaid indiviidi jaoks, kes selles elab ja toimib ning tänu keelelistele sümbolitele ja märkidele ümbritsevaga suhestub (Toomela, 2016).

Erinevates käsitlustes jagatakse kultuur sageli kaheks (Chastain 1998; Kramsch, 2013; Tomalin & Stempleski, 1993). Esimene käsitleb kultuuri aspekte nagu ajalugu, geograafia, kirjandus, kunst jne, mida kutsutakse kultuuriks suure algustähega (ingl *capital 'C' culture*) (Chastain 1998; Kramsch, 2013; Tomalini ja Stempleski, 1993) või kultuuri jäämäe-mudeli põhjal teadvustatud kultuuriks (Gillert *et al.*, 2000). Lisaks kuulub sinna alla humanitaarteaduslik käsitlus kultuurist, mis keskendub sellele, kuidas erinevad rahvad ennast ja teisi läbi materiaalse loomingu esindavad (nt igapäevane kunst, kirjandus, institutsioonide loomine ja säilitamine) (Kramsch, 1996). Teine osa kultuurist käsitleb pigem inimeste käitumuslikke aspekte, väärtusi, uskumusi ja igapäevaelu (ingl *small 'c' culture*) (Chastain 1998; Kramsch, 2013; Tomalin & Stempleski, 1993) ning seda saab nimetada kultuuri sotsiaalseks pooleks (Kramsch, 1996) või jäämäe-mudeli põhjal teadvustamata osaks (Gillert *et al.*, 2000). Jäämäe-mudel selgitab, miks võib võõras kultuuriruumis inimeste mõistmine esialgu keeruline olla. Selle põhjus on, et esmalt on nähtav ja tajutav nn jäämäe ülemine osa ning selle alumine osa, mis on vee all, jääb varjatuks (Gillert *et al.*, 2000). Kultuuri mõiste paremaks kirjeldamiseks on Tomalin ja Stempleski (1993) esitanud aga mudeli kolmest komponendist: loome (kunst, folkloor, muusika jne), ideed (uskumused, väärtused, institutsioonid) ja käitumine (kombed, tavad, riietus, toit jne), mis on omavahel seotud, omades kultuuriruumis ühist osa.

Browni (2006) kohaselt on kultuuri ja keele õppimine omavahel tihedalt seotud, mistõttu ei saa neid üksteisest eraldada, ilma, et ühe olulisus ei kannataks. Samal arvamusel on ka Raud (2013), kes leiab, et niisamuti nagu keelt õpitakse keskkonnas kasvades, samamoodi õpitakse endale omases kultuurikeskkonnas kehtivaid reegleid, mida hakatakse loomulikuks pidama. Sama põhimõte käib ka teadmiste kohta, st inimene omandab eelkõige need teadmised, mis on abiks kultuuriruumis toimetulekul. Ühtlasi on kultuurile iseloomulik kindel kultuurikeskkond, kus organiseeritud ruum ja sotsiaalsed suhted loovad koos terviku

(Raud, 2013). Lisaks on keel vahend kultuuri mõistmiseks (Euroopa Keeleõpe…, 2007), sest keel ja sümbolite süsteem annab kultuurile tähenduse (Kramsch, 2013).

2. Kultuuri õpetamise vajalikkus

Tänapäeval puutuvad õpilased teiste kultuuridega kokku reisides, meedia vahendusel ning kooli kontekstis õppematerjalide abil. Oluline on meeles pidada, et multikultuurne maailm ei tähenda, et õpilastel on kõik vajalikud teadmised ja oskused olemas, et teises kultuuriruumis hakkama saada, vaid neid tuleb kujundada läbi erinevate õppemeetodite (Euroopa Keeleõpe…, 2007).

Õpetaja ülesanne on arendada õpilaste teadlikkust teise riigi kodanike käitumisest ja keelelistest aspektidest, et nad oskaksid teises kultuuris toime tulla (Seelye, 1988, viidatud Tomalin & Stempleski, 1993 j). Eesmärgipärane võõrkeele õppimine eeldab, et kõneleja teab keele omandamise kõrval selle kultuuritausta ning on võimeline teisest kultuuriruumist pärit informatsiooni õigesti tõlgendama. Kultuuriteadmised on suhtlemisel õpitava keele kasutamise aluseks (Kilickaya, 2004). Õpetada tuleb ka sobivaid viise teises kultuuris suhtlemiseks, näiteks kuidas abi paluda, kuidas kellegagi argumenteerida jne, sest kõik keeleteadmised ja -kogemused toetavad suhtluspädevuse arendamist (Euroopa Keeleõppe…, 2007) ja loovad eelduse teises kultuuriruumis orienteerumiseks, info käsitlemiseks ning selle usaldusväärsuse hindamiseks (Kilickaya, 2004)

Võõrkeeleõppes arendatakse õpilastes ka oskust võrrelda enda ja õpitava maa kultuuri, tagamaks selgem üksteisemõistmine (Ainevaldkond „Võõrkeeled”, 2011, 2023; Euroopa Keeleõppe…, 2007; Põhikooli riiklik õppekava, 2011). Lisaks sellele on oluline arendada keeleõppija motivatsiooni ja enesekindlust keele kasutamiseks päriselus, sest keeleõpe on elukestev (Euroopa Keeleõpe…, 2007). Sellest tulenevalt arenevad keeleõppija keelepädevus, kultuuridevaheline pädevus (väärtushinnangud, käitumine) ning õpioskused. Õpitulemusena oskab keeleõppija tõlgendada võõrkeeles esitatut, suhelda kõnes ja kirjas, järgida teise riigi kultuuritavasid, väärtustada kultuuridevahelisi erinevusi ja sarnasusi ning ühtlasi mõista võõrkeele valdamise tähtsust igapäevaelus (Ainevaldkond „Võõrkeeled”, 2011, 2023). Seejuures on igasuguse võõrkeele esmane ülesanne olla abistav vahend teabe hankimiseks ja selle edastamiseks suhtlusprotsessis, millest tulenevalt kujunevad oluliseks teemad, mille kaudu arendatakse suhtluspädevust (nt mina ja teised, riigid ja nende kultuur, igapäevaelu jne) (Korb *et al.,* 2010).

Kokkuvõttes loob kultuuriteemade õppimine võõrkeeles arusaamad keele ja kultuuri seotusest ning sihtkultuuri eripäradest, kujundades õpilastes vajalikke oskusi, mille abil teises kultuuriruumis hakkama saada. Sellele aitab kõige enam kaasa kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamine.

3. Kultuuridevaheline suhtluspädevus

Kultuuridevaheline suhtluspädevus (*intercultural communicative competence* ehk *ICC*) tähendab kõige laiemas mõistes võimete kogumit, mida on vaja erinevast keele- ja kultuuriruumist pärit inimestel suhtlemiseks (Fantini & Tirmizi, 2006). Kultuuridevaheline suhtluspädevus ilmneb kahe kõneleja vahel, kellest ühe jaoks ei pruugi räägitav keel olla emakeel ning kes omavad üksteisest erinevat kultuuritausta. Suhtlus toimub vastavalt kõnelejate keeletasemele ning spetsiifilistele teadmistele keelest (sõnade tähendus, võimalik kõrvaltähendus jne). Seejuures on peamine rõhk suhete loomisel ja säilitamisel, mitte tõhusalt võõrkeeles informatsiooni vahetamisel (Byram, 1997). Kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamine on oluline, et keeleõppijast kujuneks rahvusvahelisel tasemel pädev suhtleja (Deardorff, 2004) ning mida rohkem keeleõppija erinevate kultuuridega kokku puutub, seda paremini see areneb (Hauerwas *et al.*, 2017).

Suhtlemine ei ole alati verbaalne. Argyle (1983, viidatud Byram, 1997 j) on esitanud erinevaid mõõtmeid (miimika, pilgud, žestid, kehahoiak, ruumiline käitumine jne) ning olukordi mitteverbaalsest suhtlemisest (hoiakute ja emotsioonide edastamine, eneseväljendus, verbaalse suhtluse toetamine). Suhtlemisel esineb kultuuriti erinevuseid, mistõttu võib mitteverbaalses suhtluses arusaamatusi tekkida. Seejuures on mitmed mitteverbaalse suhtlemise aspektid kõneleja jaoks kontrollimatud või teadvustamata, mis tähendab, et neid ei suudeta kontrollida või eristada (Byram, 1997). Oluline on aga enda ja vestluspartneri mitteverbaalse tegevuse sarnasusi ja erinevusi märgata ning luua mõlema jaoks arusaadav suhtlus.

Mitmed uurijad (Lusting & Koester, 1993, Collier *et al.,* 1989., viidatud Deardorff, 2004) on esitanud valiku kultuuridevahelise suhtluspädevuse osadest, mis nende hinnangul sobivad mõistet selgitama ning loonud erinevaid mudeleid (Byrami,1997; Deardorff, 2004). Eelkõige seondub kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamine just M. Byrami (1997) loodud mudeliga, mis lähtub Euroopa kontekstist ning rõhutab keelepädevusi, identiteeti ja kultuurilisi arusaamu (Huang, 2021). Mudel põhineb võimel mõista erinevaid kultuure ning

kasutada kultuurialaseid teadmisi, et suhelda probleemideta erinevatest kultuuriruumidest pärit inimestega (British Council, *s.a.*; Deardorff, 2004).

Byrami (1997) mudel jaguneb neljaks peamiseks osaks: kultuuriteadmised, kultuurilised hoiakud, kultuurilised oskused ja kriitiline kultuuriteadlikkus (Byram, 1997; 2012). Nimetatud osi on võimalik omandada iseseisvalt läbi kogemuste ja ennast reflekteerides kui ka õpetaja abiga. Kõrvalise abi puhul on suurem tõenäosus, et keeleõppija omandab haridusalaselt rohkem teadmisi ja laiema silmaringi (Byram, 1997). Sama kehtib kultuuridevahelise suhtluspädevuse kohta üldisemalt, mis ei arene õppijates iseenesest (Huang, 2021). Vastupidiselt: see on pädevus, mida tuleb süsteemselt ja teadlikult õpetada, sest seeläbi mõistab keeleõppija erinevast kultuurist inimesi rahvusvahelisel tasemel (Deardorff, 2006). Byrami ja Flemingu (1998) sõnul on kultuuridevaheline suhtluspädevus saavutatud siis, kui keeleõppijal on teadmised ühest või mitmest kultuurist ning selle sotsiaalsest identiteedist. Seejuures on keeleõppija suuteline ilma otsese ettevalmistuseta suhestuma inimestega teisest kultuurist.

Byrami (1997) mudelit on aegade jooksul ka kritiseeritud (Dombi, 2021). On leitud, et mudel ei kehti ühiskondades, kus piirid ning traditsioonilised identiteedid on endiselt olulised (Zheng & Gao, 2019). Puuduseks peetakse ka seda, et mudelis on suhtluspädevused ja kultuurilised pädevused üksteisest eraldatud (Risager, 2007) ning loenditüüpi mudel annab vähe praktilist pedagoogilist teavet, mistõttu on selle mõju klassiruumis toimuvale piiratud (Matsuo, 2012). Vaatamata kriitikale on Byrami (1997) loodu näol tegemist väärtusliku mudeliga, sest keeleõppija suhtluspädevused on keele kontekstiga positiivselt seotud (Dombi, 2021) ning kriitika ei põhine klassiruumi praktikal ega teaduspõhistel uuringutel (Ibrahim, 2019). Mudelit on efektiivseks peetud, sest see arendab õppija kultuuridevahelisi teadmisi, oskusi ja hoiakuid sihtkultuuri ja enda kultuuri suhtes (Ibrahim, 2019). Järgnevalt on magistritöö fookuses vaid Byrami (1997) mudel, mille osi järgnevas alapeatükis tutvustatakse.

3.1 Kultuuriteadmised

Kultuuriteadmised käsitlevad teadmisi erinevatest sotsiaalsetest gruppidest ning nende tavadest. Lisaks kuuluvad kultuuriteadmiste hulka teadmised teistest inimestest ja nende mina-pildist. Esmased teadmised omandatakse elu jooksul suhtluse käigus peresiseselt ning teisesed teadmised enamasti kooli keskkonnas. Seejuures omandatakse neid nii teadlikult kui

ka enesele teadvustamata. Teadmised teisest kultuurist (uskumused, käitumine jne) loovad tulemusliku suhtluse erinevatest kultuuriruumist pärit inimeste vahel, sest siis mõistetakse teineteist vestluse käigus paremini. Seejuures sõltub indiviidi isiklikest teadmistest teisest kultuurist pärit informatsiooni tõlkimine ja sellest arusaamine (Byram, 1997).

Tomlinsoni ja Masuhara (2004) kohaselt sisaldavad kultuuriteadmised fakte, statistikat, üldistusi ja näiteid. Need on eelduseks võõra kultuuriruumi paremaks mõistmiseks, kuid tulenevalt erinevate inimeste teadmistest, võivad need eksitavad olla. Seda seetõttu, et teadmised sõltuvad inimeste asjatundlikkusest, objektiivsusest ja rikkumatusest, need võivad olla ajastu põhised, liigselt üldistatud või osa neist jääb varjatuks.

Kultuuriteadmiste paremaks mõistmiseks on Byram (1997) esitanud üksteist põhjalikku eesmärki, mis aitavad kultuuriga seotud teadmisi saavutada. Nende hulgas on teadmised sümboolikast; kõnelejate riikidevahelistest ajaloolistest ja kaasaegsetest suhetest; erinevatest võimalustest, kuidas välismaaga kontakti saada (reisimine, sidepidamisvahendid, avalikud organisatsioonid, mis edendavad kultuuri ja vabaaja tegevusi jne); valesti tõlgendamise võimalusest läbi mitteverbaalse suhtluse (žestid, tavad, rituaalid jne); geograafilistest määratlustest (piirkondlikud eripärad, keelemurded, olulisemad maamärgid jne) jpm. Iga eesmärgi õpitulemus väljendab seda, mida õpilane lõpuks teab ehk rõhk on teadmiste arendamisel.

Kultuuriteadmiste omandamiseks leidub mitmeid võimalusi, nagu autentsete materjalide (filmid, tekstid, internet) kasutamine või külalisesinejate kutsumine (Vogt, 2007). Lugedes õpitavast kultuurist pärinevaid algupäraseid kohandamata kirjalikke tekste (nt ajalehed, ajakirjad), puutub keeleõppija kultuuri ja selle keelega vahetult kokku (Euroopa Keeleõppe…, 2007). Külalisesinejate kutsumine loob keeleõppijale võimaluse küsida infot inimeselt, kes on õpitava kultuuriga kokku puutunud ning teab sellest rohkem kui õpetaja.

3.2 Kultuurilised hoiakud

Kultuurilised hoiakud on kultuuridevahelise suhtluspädevuse hulgast tähtsaimad, sest need panevad suhtlemisele aluse (Byram, 1997; Deardorff, 2006). Need hõlmavad austust, uudishimu, avatust ning valmisolekut (Byram, 2012; Deardorff, 2006), mille abil indiviid teadvustab omaenda kultuurilisi väärtusi ning uskumusi (Byram, 1997). Kultuurilistest hoiakutest tuleneb ka võimalik umbusk seoses teise kultuuriga (Byram, 2012).

Kultuuriliste hoiakute arendamisel tuleb tähelepanu pöörata mitmetele aspektidele. Nende kohaselt huvitub keeleõppija teisest kultuurist ja mõistab, et erinevatest kultuuridest pärit inimesed võivad informatsiooni ja toiminguid teisiti mõista ja tõlgendada. Samas on õppija huvitatud erinevate sotsiaalsete rühmade igapäevaelust ja avatud neid suhtlusesse kaasama, et luua kõigile võrdsed võimalused. Lisaks taotletakse kultuuriliste hoiakute kaudu keeleõppija valmisolekut teise kultuuriga võõrsil viibides kohaneda ning ilmnevate erinevustega toime tulla. Üks olulisim eesmärk on valmidus kultuuridevahelises suhtluses osalemiseks. Selle tulemusena võtab õppija kohalike inimeste sobivad käitumismustrid omaks. Kultuuridevahelise suhtleja käitumist mõjutavad ka teisest kultuuriruumist pärit inimeste ootused (Byram, 1997).

Kultuuriliste hoiakute arendamine on võimalik erinevaid meetodeid kasutades. Uudishimu ja huvi tekitamiseks soovitab Vogt (2007) esmalt kasutada visuaalseid materjale, mida on õpilastel päriselt võimalik katsuda ja iseseisvalt uurida, ja tekste (sh laulud, intervjuud). Kasutades lastekirjandust või tekste, mille on teisest kultuuriruumist pärit noored kirjutanud või mille sisu on noortest inimestest, pakuvad samuti õpilasele huvi, sest keeleõppija saab ennast samastada või leida erinevusi enda eluga. Mõistmaks ja nägemaks, kuidas kultuurilised hoiakud kultuuriti erinevad, on Vogt (2007) pakkunud välja võimaluse virtuaalseteks näost-näkku projektideks. See tähendab, et õpilased saavad veebikeskkonnas teisest kultuurist noorega suhtlust pidada.

3.3 Kultuurilised oskused

Kultuuriliste oskuste hulka kuulub oskus teisele kultuurile omast informatsiooni ja sündmusi tõlgendada ning seostada neid enda kultuuriga (Byram, 1997, 2012). Lisaks kuuluvad siia avastamis- ja suhtlemisoskused, mis käsitlevad võimet omandada kultuurist uusi teadmisi. Kuna keeleõpe toimub iga kord, kui õppija sellega mingil määral kokku puutub (kellegagi sihtkeeles vestlemine, raamatu, ajalehe või ajakirja lugemine, internetis käimine jne), leiab Kozhevnikova (2014), et õpetada tulekski eelkõige kultuurilisi oskusi, mitte pöörata tähelepanu vaid nelja osaoskuse - kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine - õpetamisele. Kultuurilised oskused on omandatud enamasti koolist või ka koolivälselt, kuid teadlikult (Byram, 1997).

Oskuste arendamisel taotletakse, et keeleõppija oskaks õpitut päriselulistes olukordades rakendada (Byram, 1997). Mõnedeks näideteks neist on, et õpilane oskab esitada

küsimusi ning kontrollida üldistusi erinevate tähenduste kohta; oskab rakendada oma teadmisi verbaalsest ja mitteverbaalsest suhtlemisest; oskab kultuurilistele väärtustele omaseid tekste lugeda; oskab kasutada kirjalikke allikaid, mõistmaks kultuuridevahelisi ajaloolisi ja kaasaegseid seoseid, majandust ja sotsiaalseid suhteid ning oskab erinevaid tõlgendusi analüüsida. Eeltoodu põhjal on keeleõppija võimeline teise kultuuritaustaga inimesi ning nende igapäevatoiminguid paremini mõistma, vältima probleeme ning langetama läbimõeldud otsuseid (Mansurovna *et al.*, 2021).

Kultuuriliste oskuste arendamiseks saab keeletunnis kasutada ülesandeid, mis võimaldavad tähelepanelikku teksti lugemist, selle analüüsi ja tõlgendamist, et saavutada teadmistes vaatenurga muutus. Lisaks saab korraldada rollimänge, vestlusringe, õpilasvahetusprogramme ja veebipõhiseid vestlusprogramme, mille kaudu peab õpilane sihtkeelt eesmärgipäraselt suhtluses kasutama (Vogt, 2007) ning viia läbi intervjuusid ja viktoriine (Byram, 1997). Seoses keeleliste oskustega on soovitatav läbi viia kuulamisülesandeid, grupi ettekandeid, filmide vaatamist, mis näitlikustavad kõnelemisega seotut (silmside, kokkuvõtte tegemine, vastamine jne) ja avatud küsimuste esitamist (Abdikarimova *et al.*, 2021).

3.4 Kriitiline kultuuriteadlikkus

Kultuuriteadlikkus sisaldab teadmisi enda ja õpitava maa kultuuri kohta ning loob teadmised kultuurilistest erinevustest. Kultuuriteadlikkus võimaldab arutleda erinevate sisuliste küsimuste üle, mis on konkreetse kultuuriruumiga seotud (Byram & Fleming, 1998) ning hõlmab oskust hinnata kriitiliselt nii enda kui ka võõras kultuuriruumis toimuvat ja levivat informatsiooni (Byram, 2012).

Kultuuriteadlikkus sisaldab vastupidiselt kultuuriteadmistele sisemist (mõtete põhised), dünaamilist (omandatakse pidevalt juurde), muutlikku (mõjutatud kogemustest), mitmemõõtmelist (esindatud meeleliste piltide, emotsioonide ja sisehääle kaudu) ja vastastikusel suhtlemisel põhinevat informatsiooni (Tomlinson & Masuhara, 2004). Kogu eelnev teave pärineb otse kultuuriruumist või kaudselt, tuginedes filmidele, lauludele, kirjandusele jne.

Kõikide eelnevate kultuuridevahelise suhtluspädevuse osade arendamine on eelduseks, et inimene oleks võimeline omandama kriitilise kultuuriteadlikkuse (Gomez Rodriguez, 2014). Selle suurendamise peamiseks eesmärgiks on aidata õpilasel avastada enda

kui ka teise kultuuri väärtusi ja hoiakuid; õpetada neid analüüsima erinevaid tekste ja võimalikke valetõlgendusi, ilma et nad stereotüüpseid järeldusi teeks; kujundada teise kultuuri suhtes taktitunnet ja empaatiat ning arendada keelekasutusoskust, et õpilane oleks võimeline seda erinevates olukordades efektiivselt kasutama (Pulverness & Tomlinson, 2013; Tomlinsoni ja Masuhara, 2004). Keeleõpetajad peaksid kultuuri keelega enam seostama, et õppijad saaksid arendada oma kriitilist mõtlemist võõra kultuuri suhtes (Hamza, 2018). Seejuures tuleb meeles pidada, et riigiti esineb kultuurilistes aspektides (väärtused, uskumused jne) ebakõlasid (Byram, 1997).

Kriitilise kultuuriteadlikkuse suurendamiseks sobivad sihtkultuuri põhiseid videod, laulud jne, erinevaid metoodilised võtted (visualiseerimine, mõttelised tegevused) (Byram, 1997) ja riikidevahelised võrdlusülesanded (Soone, 2016). Ühtlasi tuleb võimaldada ülesandeid, kus õpilane saab infootsingu abil ise teist kultuuriruumi avastada, et julgustada neid looma seoseid isiklike kogemustega. Selleks sobivad näiteks ettekanded (Soone, 2016). Erinevate kultuuriteemade õpetamiseks on otstarbekas sarnase sisuga ülesanded üheks õppematerjaliks kokku koondada. Sel juhul on õpetajal kompaktne materjal, mille abil õppetööd planeerida ning mis hoiab ära õpetaja töömahu suurenemise. Järgmises peatükis antakse ülevaade selle koostamise põhimõtetest ning olulisematest aspektidest, mida see sisaldada võiks.

4. Õppematerjali koostamise põhimõtted

Peamised pedagoogilised õppevahendid koolis on õpikud, töövihikud või -raamatud, kuid seoses teemade liigse üldistusastme või pinnapealsuse tõttu, ei piisa tihti vaid nimetatud õppematerjalidest. Sellest tulenevalt kasutatakse tundides mitmeid lisamaterjale. Nendeks saavad olla nii autentsed kui ka õpetaja loodud materjalid. Autentsed materjalid ei ole mõeldud keeleõppeks, vaid on loodud eelkõige emakeelt kõnelevatele inimestele (Kilickaya, 2004). Nende kasutamine suurendab keeleõppijate seas kultuuridevahelist mõistmist (Ahmed, 2017). Õpetaja poolt loodavad materjalid on loodud keeleõppeks ehk suunatud konkreetselt võõrkeele õppijale ning nende koostamisel on lähtutud kindlatest õpieesmärkidest (Berardo, 2006). Õppematerjali loomise juures on mitmeid kriteeriume, millega tuleb arvestada, et luua õpilaste tarbeks kasulik materjal. Seejuures on erinevad autorid leidnud tegureid, millele seda koostades tähelepanu pöörata tuleb.

Enne õppematerjali kavandamist tuleb selle koostamine detailselt läbi mõelda (Howard & Major, 2004). Selleks tuleb lähtuda neljast küsimusest: kes, miks, mida ja kuidas

(Lázár *et al*., 2007). See tähendab, et oluline on mõelda, kellele on loodav materjal, mis on selle loomise eesmärk ning mida ja kuidas selle abil saavutada tahetakse. Aspektid, millega õppematerjali koostades arvestama peab, saab jagada kahte rühma: väljanägemisega (nt kujundus, kirjastiil ja selle suurus, illustratsioonid) ning sisuga (keele stiil, käsitletavad teemad) seotud aspektid (Bartan, 2018).

Õpilasest lähtuvalt tuleb arvestada nende keeletasemega ning huvide ja elukogemusega (Howard & Major, 2004), et õppematerjal neile keeleliselt ja ealiselt sobiks (Bartan, 2018) ning neile atraktiivselt mõjuks (Tomlinson, 2011). Sisu ja uus sõnavara peaksid õpilase jaoks arusaadavad ning saavutatavad olema (Bartan, 2018). Kui õppematerjalil on atraktiivne sisu, saavutatavad väljakutsed ja mitmekesised ülesanded, on kaasatud õpilaste tähelepanu ja uudishimu (Tomlinson, 2011), mis õppematerjali omandamist mõjutab. Mitmekesiste ülesannetena sobivad erisugused individuaalsed (Czeglédy & Kovács, 2008), koostööd võimaldavad (Kirkgöz, 2009) ning õpilaste loovust arendavad ülesanded (Lebeda *et al.*, 2018). Lisaks on ülesehituse kohapealt oluline, et materjal oleks vormistuslikult ning illustratiivselt atraktiivne ja lastepärane (piisav ruum kirjutamiseks, teksti suurus, illustratsioonide kvaliteet) (Howard & Major, 2004; Taimalu *et al.,* 2020; Tomlinsoni, 2011) ning oleks loogiline ja omaks üheselt mõistetavaid juhiseid (Abduraimova, 2022; Czeglédy & Kovács, 2008; Howard & Major, 2004). Õppematerjali sisulise poole pealt tuleb arvestada, et õpilased on erinevate õpistiilidega (Tomlinson, 2011) ning tasakaalus peaksid olema keele osaoskused (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) (Novikova, 2020). Veel peaksid õppematerjalis olevad ülesanded võimaldama õpitavat keelt kasutada, et saavutada keele suhtlusfunktsioon (Tomlinson, 2011). Lõpetuseks peaks õppematerjal aitama läbi keeruliste, kuid saavutatavate ülesannete, õpilastes enesekindlust kasvatada.

Lisaks õpilasele peab õpetaja arvestama ka aspektidega, mis teda ennast või loodava õppematerjali loomist mõjutavad. Esmalt tuleb õppematerjali luues lähtuda õppekavast ja õpetatava kontekstist (Howard & Major, 2004). Ühtlasi tuleb eelnevalt vajalike ressursside ja abivahendite olemasolu realistlikult läbi mõelda. Näiteks, kas on olemas projektor, tahvel, printimisvõimalus, ligipääs internetile jne (Howard & Major, 2004; Lázár *et al*., 2007), et õppematerjalis seatud eesmärgid täidetavad oleksid. Peale selle tuleb jälgida autoriõigusi, kui kasutatakse teiste autorite poolt loodud ülesandeid, pilte vms (Howard & Major, 2004). Olulisteks aspektideks on ka õppematerjali kaasaegsus ja integreerimisvõimalus ning mobiilsus, mis võimaldab keeleõppijal omandatut ka väljaspool klassiruumi kasutada (Abduraimova, 2022; Howard & Major, 2004).

Õpetaja peab õppematerjali koostamiseks piisavalt enesekindel ja pädev olema ning selleks tuleb aega võtta, sest see on ajamahukas ettevõtmine (Erss *et al.,* 2016; Howard & Major, 2004). Pädevust mõjutavad õpetaja kogemused õpilastega, töötatud aastad ja haridustase ning need avaldavad mõju ka kultuuridevahelise suhtluspädevuse õpetamisel (Parkhouse *et al.*, 2019). Mida asjatundlikum on õpetaja, seda rohkem omandavad õpilased. Kokkuvõtvalt arendab hea ning läbimõeldult koostatud õppematerjal õpilastes mitmeid oskusi, mille baasil edeneb nii keeletase kui ka kultuuridevaheline suhtluspädevus. Seejuures sõltub õppematerjali kasutamise kvaliteet sellest, kui hästi oskab õpetaja õppijate isiklikke kogemusi, tundeid, hoiakuid, oskusi ja teadmisi õpitavaga lõimida (Lázár *et al*., 2007).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Kultuuri õpetamise kõrval võõrkeeletundides on vähem tähelepanu saanud kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamine. Õpilastele on õpetatud eelkõige nn kõrgkultuuriga seonduvat - ajalugu, kirjandust, kunsti jne, mis annab kultuurile tähenduse ja väärtuse (Kramsch, 2013), kuid vaid sellest ei piisa, et teises kultuuriruumis suhelda ja hakkama saada. Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) ainevaldkonnas ,,Võõrkeeled" (2011) on õpetatavate alateemade hulgas ka teema ,,Eesti naaberriigid". Õppematerjalides ei leidu nende kohta aga palju. Antud probleemidest lähtuvalt on magistritöö eesmärgiks välja selgitada inglise keele õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisel, luua ühe Eesti naaberriigi kohta õppematerjal kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks ning saada II kooliastme inglise keele õpetajatelt tagasiside ja soovitused loodud õppematerjalile.

Uurimistööle püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on II kooliastme inglise keele õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisel ja vajadus kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamist toetava õppematerjali järele?
2. Milline on II kooliastme inglise keele õpetajate tagasiside kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjalile II kooliastme inglise keele tundideks?
3. Millised on II kooliastme inglise keele õpetajate soovitused loodud õppematerjali täiendamiseks?

Metoodika

Lähtudes magistritöö eesmärgist ja uurimisküsimustest, kasutati kombineeritud uurimisviisi. Esimesele uurimisküsimusele vastuse saamiseks kasutati kvantitatiivset ja õppematerjalile tagasiside saamiseks kvalitatiivset uurimisviisi. Soovides saada tagasisidet koostatud õppematerjalile, otsustati just kvalitatiivse uurimisviisi kasuks, kuna see keskendub inimeste hoiakutele, mõtetele ja arvamustele (Õunapuu, 2014).

Valim

Esimesele uurimisküsimusele vastuse saamiseks viidi Pärnumaa ja Pärnu linna õpetajate seas läbi küsitlus. Esmalt otsiti koolide kodulehekülgedelt nende meiliaadressid, millele saadeti küsimustik (vt Lisa 1). Kokku edastati e-kiri 35le koolile. Seejärel edastasid koolid e-kirja koolisiseselt II kooliastme inglise keele õpetajatele. Küsimustik edastati läbi *Google Forms* keskkonna ning küsimustikule vastas 30 õpetajat. Tegemist oli eesmärgipärase mugavusvalimiga, kuna koolid valiti välja sobiva asukoha ja ka varasemate kontaktide järgi (Rämmer, 2014; Õunapuu, 2012).

Küsimustikule vastanud 30ne õpetaja seast valiti viis õpetajat, kellega õppematerjalile tagasiside saamiseks intervjuud läbi viia. Lõpliku valimi moodustamise kriteeriumiteks olid, et õpetaja 1) annab või on andnud tunde teises kooliastmes, 2) on kultuuriteemade raames õpetanud Eesti naaberriikide kultuuriteemasid, 3) peab vajalikuks ingliskeelset õppematerjali, mis käsitleb ühe Eesti naaberriigi kultuuri erinevaid aspekte, 4) on nõus loodud õppematerjalile tagasisidet andma ning intervjuus osalema. Kuna sooviks oli luua õppematerjal Läti kultuuri kohta, siis eelistati õpetajaid, kes Läti kultuuri kohta käivat õppematerjali soovisid. Antud kriteeriumitele vastas 9 õpetajat 30st. Ajapuuduse tõttu ütlesid intervjuus osalemisest ära kolm õpetajat. Intervjuud viid läbi kuue õpetajaga, kellest ühega tehti prooviintervjuu.

Andmekogumine

Andmeid koguti nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt.

Mõõtevahend. Õpetajate varasemate kogemuste ja õppematerjali vajaduse välja selgitamiseks koostati küsimustik. See sisaldas kaaskirja, milles tutvustati magistritöö eesmärki; seitset küsimust (valikvastuste ja väidetega), selgitamaks välja õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisel ja vajaduse vastava õppematerjali järele. Samuti küsiti õpetajate isikuandmeid, et hiljem õppematerjalile tagasiside saamiseks

nendega ühendust võtta. Usaldusväärsuse suurendamiseks arutati juhendajaga koostatud küsimuste sobivuse üle.

Õppematerjalile tagasiside saamiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Selline andmekogumisviis valiti, sest selle puhul kasutatakse ettevalmistatud intervjuukava, milles saab intervjueeritava vastustest sõltuvalt küsimuste järjekorda muuta või täpsustavaid küsimusi esitada (Sotsiaalse analüüsi..., 2014). Intervjuukava (Lisa 2) koostas magistritöö autor ise ning see koosnes 6st sissejuhatavast küsimusest, 26st põhiküsimusest ja 5st lisaküsimusest. Intervjuukava oli koostatud nii, et see annaks vastused teisele ja kolmandale uurimisküsimusele. Intervjuukava arutati juhendajaga läbi, et tagada küsimuste ühene mõistetavus ning et intervjuu küsimused annaksid vastuse uurimisküsimustele. Esmalt viidi ühe õpetajaga läbi prooviintervjuu, et olla kindel, kas intervjuu küsimused on arusaadavad. Prooviintervjuu kestis 37 minutit ning seda hiljem analüüsides selgusid mõned ebakõlad. Selle tulemusena täpsustati intervjuuküsimusi. Kasutades kohandatud intervjuukava, viidi viie õpetajaga läbi intervjuu. Kõigepealt saadeti õpetajatele e-kirja, saamaks kinnitust intervjuus osalemise kohta. Pärast kinnituse saamist edastati õpetajatele õppematerjali ning juhiti tähelepanu, millele õppematerjaliga tutvudes (nt ülesehitus, atraktiivsus, juhiste arusaadavus, jõukohasus vanuserühmale) tähelepanu pöörata, ning millele intervjuu käigus sooviti tagasisidet saada. Samuti toodi välja, et intervjuus kogutud andmeid kasutatakse hiljem vaid magistritöö raames ning seejuures tagatakse õpetaja privaatsuse (Eetikaveeb, *s.a.*).

Intervjuud viidi peamiselt läbi *Zoom*i keskkonnas, vaid üks intervjuu toimus näost-näkku kohtudes. Nende kestus oli vahemikus 26-53 minutit ning keskmine kestus oli 40 minutit. Enne intervjuuga alustamist tutvustati ennast ning töö eesmärki. Seejärel räägiti intervjuu kulgemisest ning selgitati, mil moel konfidentsiaalsusest kinni peetakse. Lõpetuseks paluti luba intervjuu salvestamiseks. Intervjuude ajal tehti märkmeid uurijapäevikusse, kuhu lisati kokkuvõtte intervjuudest ja selle järgsest emotsioonist. Ühtlasi lisati sinna infot, mis oli seotud e-kirjade edastamisega ja transkribeerimisega.

Õppematerjali koostamise protseduur

Magistritöö raames koostasin ajavahemikul detsember 2022 kuni märts 2023 Läti kultuuri tutvustava õppematerjali II kooliastme inglise keele tundideks. Õppematerjali koostades toimusid magistritöö juhendajaga mitmed *Zoom*i kohtumised, kus arutasime peamiselt loodud ülesannete sisu ja sõnastuse üle. Õppematerjali (Lisa 3) luues võtsin aluseks M. Byrami

(1997) kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudeli neli osa: kultuuriteadmised, kultuurilised hoiakud, kultuurilised oskused ja kriitiline kultuuriteadlikkust, mis moodustasid õppematerjali neli teemaplokki. Õppematerjali koostamisel lähtusin ADDIE (ingl *analyse, design, development, implementation, evaluation*) mudeli viiest etapist: 1) analüüsi etapp, 2) kavandamise etapp, 3) väljatöötamise etapp, 4) kasutamise etapp ja 5) hinnangu andmise etapp (Põldoja, 2016).

Analüüsi etapis tutvusin Põhikooli riikliku õppekava (2011) ja inglise keele õpikute sarjaga *„I Love English 1-4”*. Vastavalt ainevaldkonna „Võõrkeeled” (2011) õppesisule peab õpilane 6. klassi lõpuks teadma üht-teist Eesti naaberriikidest. Tutvutud õppematerjalides on neid aga vaid mainitud. Seega jääks iga inglise keele õpetaja enda teha, kui palju õpilased naaberriikidest võõrkeele tundides õpivad. See lõi vajaduse naaberriike tutvustava materjali järele, mis selgus ka küsimustiku tulemustest. Sellest lähtuvalt soovisin luua II kooliastme inglise keele tundideks õppematerjali, mis käsitleb ühe Eesti naaberriigi kultuuri. Küsimustiku tulemuste põhjal oli eelistatuimaks naaberriigiks Läti, mille kohta õpetajad soovisid õppematerjali.

Kavandamise ja väljatöötamise etapp toimusid samaaegselt. Esmalt panin materjalis paika Byrami (1997) mudeli neli osa, mida töö käigus täiendama hakkasin. Iga osa algab sissejuhatava infolehega, kus on lühidalt tutvustatud mudeli osa sisu. Lisaks on kirjas ka õpitulemused ja vajalikud vahendid töölehtede täitmiseks. Iga osa juurde kuulub ka vastusteleht õpetajale ja viited kasutatud materjalidele ja piltidele.

Esimene osa on teemal kultuuriteadmised ning koosneb kahest töölehtede komplektist: *„Let’s learn about Latvia”* ja *„Everyday life”*. Selles osas saab õpilane üldteadmisi Läti, selle lipu ajaloo, rahvussümbolite, faktide, riigi asukoha ja vabaaja tegevuste kohta. Teine osa on teemal kultuurilised hoiakud ning koosneb samuti kahest ülesannete komplektist: *„Manners and etiquette” ja „Latvian Song and Dance Festival”* Koostatud töölehtede põhjal õpib õpilane tundma lätlaste kombeid, käitumisnorme ning tutvub lätlaste rahvariiete ja laulupeo traditsiooniga. Kolmas osa käsitleb kultuurilisi oskusi teemal *„Let’s discover some practical skills”*. Töölehe ülesanded loovad võimaluse kokkupuuteks oskustega, mida nii reisides kui ka teises kultuuriruumis viibides vaja läheb. Viimane osa on kriitilise kultuuriteadlikkuse kohta ja kannab nime *„Let’s be critical thinkers”*. Selles olevad ülesanded annavad õpilasele eelkõige võimaluse informatsiooni analüüsida ja seda kriitiliselt hinnata.

Õppematerjali teemade valikul (nt kultuuriteadmised, kultuurilised hoiakud, kultuurilised oskused, kriitiline kultuuriteadlikkus) lähtusin Põhikooli riikliku õppekava (2011) ainevaldkonna „Võõrkeeled“ (2011) ja Euroopa keeleõppe raamdokumendi (2007) soovitustest. Õppematerjalis olevad ülesanded koostasin ise, kasutades erinevaid allikaid, näiteks interneti otsingumootorit, raamatuid, tööraamatuid jne (vt Lisa 3). Ülesanded loodi põhimõttel, et õppeprotsessi oleksid kaasatud kõik keele osaoskused: kuulamine, lugemine, rääkimine ja kirjutamine. Iga ülesanne algab töökäsuga, mis mõnel juhul sisaldab sissejuhatavat lauset teemale, millega ülesandes tegelema hakatakse. Lisaks jälgisin, et materjal ja loodavad ülesanded oleksid II kooliastme õpilasele eakohased ja atraktiivsed. Pidasin oluliseks, et vastavalt teemale tekiks keeleõppijal arusaam kultuuriteadmistest, hoiakutest ja oskustest, mida teises kultuuris vaja läheb ning et areneks analüüsioskus ja suureneks empaatia teise kultuuri vastu. Seega koostasin ja valisin ülesandeid, mis kultuuridevahelise suhtluspädevuse arengule kaasa aitavad. Õpetajatele koostasin iga teemaploki lõppu vastustelehe, kus on nii ülesannete vastused kui ka lisainfo mõne ülesande kohta. Õppematerjali alguses on sissejuhatav tekst ja sisukord õpetajale ning selle lõpus valik lisamaterjale, mida saab Läti kultuuri tutvustades kasutada.

Õppematerjali kasutamise etappi õpilastega polnud magistritöösse planeeritud. Küll aga edastati valimisse kuuluvatele inglise keele õpetajatele materjal nädal või kaks enne intervjuud e-posti teel, et nad sellega tutvuda saaksid. Seejärel andsid õpetajad poolstruktureeritud intervjuu käigus loodud õppematerjalile hinnangu.

Andmeanalüüs

Küsimustiku tulemusi analüüsides kasutasin kirjeldavat statistikat. Arvutasin välja numbriliste tulemuste protsendid ning järjestasin õpetajate eelistused. Intervjuud transkribeerisin võimalikult kohe pärast nende läbiviimist, kasutades Tallinna Tehnikaülikooli Küberneetika Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris väljatöötatud veebipõhist kõnetuvastustehnoloogiat (Meister, 2016). Tehniliste probleemide tõttu transkribeerisin kolm intervjuud käsitsi. Transkriptsioonide korrastamisel kasutasin tavalisi kirjavahemärke, et eristada mõtete ja lausete lõppu, seega oli tegemist fokuseerimata transkribeerimisega (Linno, *s.a*.). Nende kogupikkuseks oli 41 lehekülge (Arial, pt 11, reavahe 1.5). Intervjueeritavate konfidentsiaalsuse tagamiseks asendasin nimed pseudonüümidega Õ1-Õ5 nagu on soovitanud Laherand (2008).

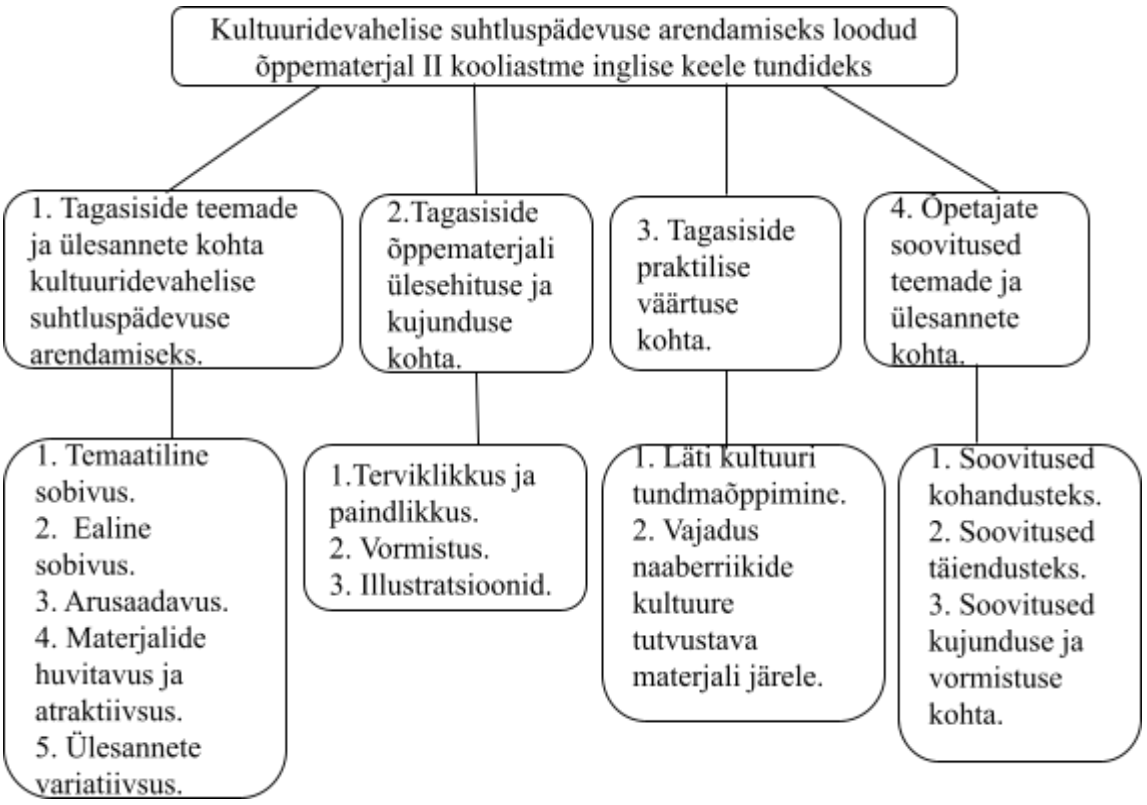
Pärast transkribeerimist analüüsisin andmeid induktiivselt. Kvalitatiivne induktiivne sisuanalüüs valiti, sest annab hästi edasi uuringus osalejate tõlgendusi ja maailma mõistmist (Kalmus *et al.*, 2015). Andmeanalüüsiks kasutasin QCAMapi, kuhu transkriptsioonid Microsoft Word failidena üles laadisin. Analüüsi käigus märkisin uurimisküsimuse lõikes olulised märksõnad ja tekstilõigud, mille põhjal moodustasin esialgsed koodid. Usaldusväärsuse suurendamiseks kasutasin kaaskodeerija abi, kes kodeeris veerandi andmehulgast. Kaaskodeerija kodeeris intervjuusid, milles puudusid igasugused magistritöö autoripoolsed märkmed (st puudus koodiraamat). Kodeerides märgiti ära tähenduslikud üksused ja leiti peamiselt samu koode. Erinevus seisnes vaid sõnastuse detailsuses, mille üle arutledes jõuti konsensusele. Hiljem transkriptsioone mitu korda läbi lugedes ja veelkord analüüsides, sõnastasin koodid konkreetsemaks (Tabel 1).

Tabel 1. Transkriptsioonist tähenduslike üksuste markeerimine ja neist koodide moodustumin.

Transkriptsioon	Kood
Minu meelest annavad koostatud ülesanded hästi Läti kultuuri eripära edasi, sest siin oli kõike: turismi ja kaasaega, ajaloost oli materjale ja siis selliseid praktilisi toidu, transpordi ja reisimisega seotud. Et minu meelest sai sellise esmase laiapõhjalise pildi nende materjalide alusel küll.	õpitu seostamine päriseluga (Läti kultuuri tundmaõppimine) Läti kultuuri eripära ilmnemine ülesannetes (Läti kultuuri tundmaõppimine)
Et selline materjal aitab mõlemat, nii sarnasusi kui ka erinevusi palju paremini esile tuua ja õpilased saavad selle peale mõelda.	õppematerjali kui olulise töövahendi nägemine kultuuriteemade õpetamiseks (vajadus naaberriikide kultuure tutvustava materjali järele)

Märkus: Sulgudes on märge, millisesse alakategooriasse kood kuulub.

Seejärel koondasin sarnase sisuga koodid ala- ja peakategooriateks. Kokku moodustus 4 peakategooriat ja 13 alakategooriat (Joonis 1).

Joonis 1. Pea- ja alakategooriate jagunemine.

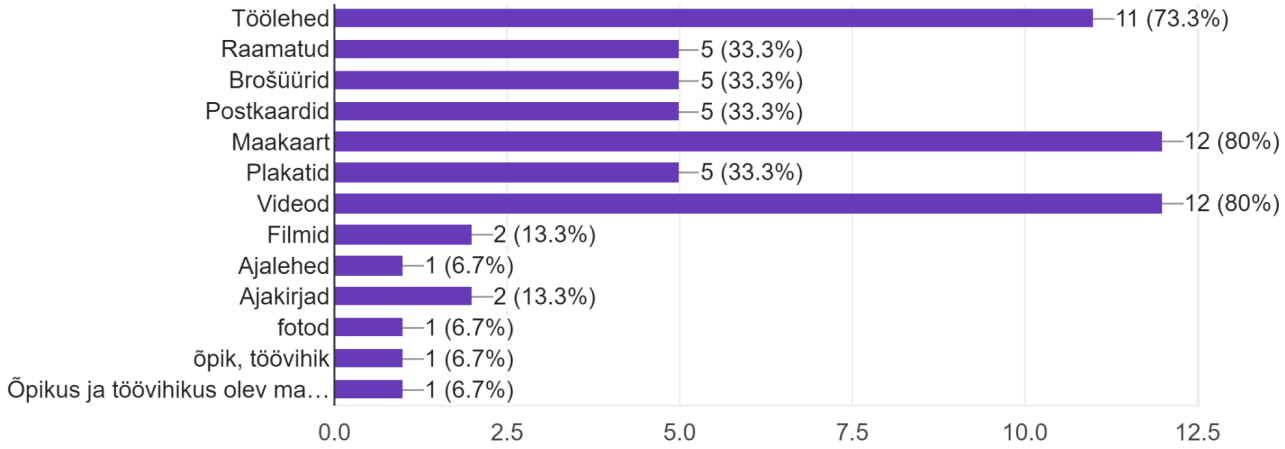
Tulemused

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada inglise keele õpetajate kogemused seoses Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisega, luua ühe Eesti naaberriigi kohta õppematerjal kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks ning saada II kooliastme inglise keele õpetajatelt tagasiside ja soovitused loodud õppematerjalile. Tulemused esitatakse uurimisküsimuste ja tekkinud peakategooriate kaupa. Esimese uurimisküsimuse illustreerimiseks on kasutatud jooniseid ning teise ja kolmanda uurimisküsimuse juures tsitaate, mis on esitatud kaldkirjas.

Õpetajate kogemused Eesti naaberriikide teemade õpetamisel

Küsimustikule vastas 30 õpetajat 24st erinevast Pärnumaa ja Pärnu linna koolist. Küsimusele, kas õpetajad on II kooliastme inglise keele tundides kultuuriteemasid õpetanud, vastas 90% õpetajates jaatavalt. Sealjuures täpselt pooled vastanutest on kultuuriteemade raames rääkinud Eesti naaberriikidest. Küsimusele, milliseid materjale on õpetajad Eesti naaberriikide tutvustamiseks tunnis kasutanud (vt Joonis 2) selgus vastustest, et kõige enam on kasutatud maakaarte, videosid ja töölehti, kõige vähem aga filme, ajakirju ja ajalehti.

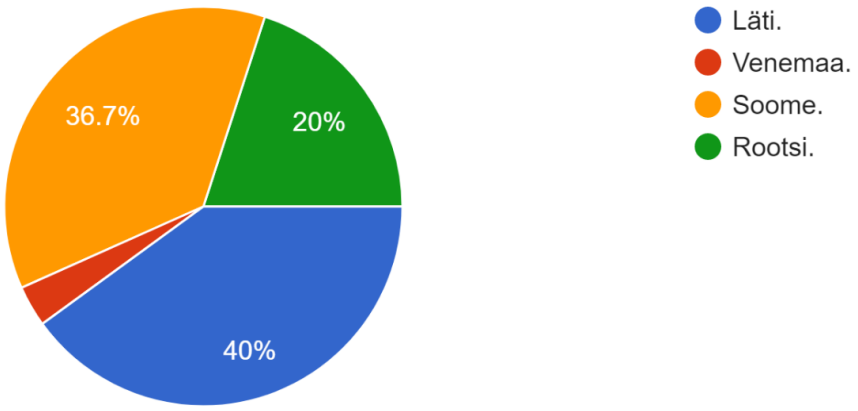
Küsimusele lisati ka omapoolseid vastuseid, milleks olid: fotod, õpik ja töövihik ning nendes sisalduv materjal.

Joonis 2. Materjalid, mida võõrkeele tundides Eesti naaberriikide tutvustamiseks kasutatakse.

Õpetajatelt, kes vastasid, et nad ei ole inglise keele tunnis Eesti naaberriikidest rääkinud, sooviti teada selle põhjuseid. 13 õpetajat 16st tõid välja, et õppematerjalides ei leidu vastavat temaatikat. Kümme õpetajat vastasid, et tundides ei jää aega naaberriikide tutvustamiseks ning kuus õpetajat vastasid, et neil ei ole materjalide koostamiseks aega.

Kokkuvõttes pidasid 80% vastanutest ingliskeelset õppematerjali ühe Eesti naaberriigi kultuuri kohta oluliseks. Seejuures oli 30st vastanust Läti kohta käivast õppematerjalist huvitatud 12 õpetajat (vt Joonis 3).

Joonis 3. Õpetajale enim huvipakkuvad Eesti naaberriigid, mille kohta õppematerjali soovitakse.

Õpetajate tagasiside kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjalile

Teise uurimisküsimuse alla tekkis 3 peakategooriat (tagasiside teemade ja ülesannete kohta; tagasiside õppematerjali ülesehituse ja kujunduse kohta; tagasiside praktilise väärtuse kohta) ning 11 alakategooriat.

1. Tagasiside teemade ja ülesannete kohta kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks

Õpetajate arvates oli õppematerjal *temaatiliselt sobiv*, kuna koostatud ülesanded loovad võimaluse omandada teadmisi kultuuridevahelise suhtluspädevuse osadest: kultuuriteadmised, kultuurilised hoiakud, kultuurilised oskused ja kriitiline kultuuriteadlikkus. Õpetajad sõnul annavad loodud ülesanded teadmisi, mida välismaailmas päriselt vaja läheb ning panevad õpilast õpitava kultuuri üle rohkem mõtlema. Samuti leiti, et ülesanded võimaldavad jõuda määratud õpitulemusteni.

> *Ülesanded on täiesti sobivad, kuna annavad ülevaate sümbolitest, ajaloost, faktidest* (Õ1). *Need kombed ja etikett täidab oma eesmärki* (Õ2). *Ja siin on, et peavad analüüsima, kuidas inimene võis end tunda, et analüüsioskust saab harjutada* (Õ3).

Kokkuvõtvalt olid kõik viis õpetajat ühel meelel, et koostatud materjal on temaatiliselt II kooliastmele sobiv.

Õppematerjali *ealise sobivuse* puhul ilmnesid õpetajate eriarvamused. Kolm õpetajat (Õ3, Õ4, Õ5) viiest leidsid, et õppematerjal sisaldab II kooliastme õpilase jaoks sobilikke ülesandeid, sest ülesanded on raskusastmelt erinevad, mis võimaldab nende hulgast valida neid nii 4., 5. kui ka 6. klassile. Õpetajate arvates sisaldas õppematerjal nii lihtsamaid kui ka keerulisemaid sõnu ja väljendeid, mis nõuavad õppimisel pingutust, kuid on õpitavad.

> *Siin ülesannetes oli uut sõnavara, natuke lihtsamaid ja ka raskemaid sõnu. Siis olid ka näiteks kohe ülesanded, mis tegelikult toetasid sõnavara, et õpilased saavad hakkama, aga samas nõuab ülesanne ikkagi pingutust* (Õ3).

Intervjuu vastustest ilmnes veel, et kaks õpetajat viiest (Õ1, Õ4) leidsid, et koostatud ülesanded on sobivad vaid 5. ja 6. klassile. Nad põhjendasid, et kuigi teemasid saab käsitleda juba 4. klassis, siis ülesandeid tuleks palju kohandada. Lisaks oli üks õpetaja (Õ2) viiest arvamusel, et koostatud materjal oli II kooliastmele keeruline, pidades mitmeid ülesandeid õpilaste jaoks ebarealistlikeks. Õppematerjali pidas ta sobivaks III kooliastmele.

> *Minu arvates ei ole realistlik, et õpilased kõiki neid kultuure jaksavad ära õppida. Ka reisi kavandamine ja töö kaardiga ei ole realistlikud, sest minu 4. ja 5. klass ei oska arvatavasti Google Mapsi isegi kasutada* (Õ2).

Kokkuvõtvalt leidsid neli õpetajat, et koostatud ülesanded on ealiselt kindlasti sobivad 5. ja 6. klassile ning ühe õpetaja hinnangul ei olnud see II kooliastmele ealiselt sobiv õppematerjal.

Intervjuudest ilmnes, et kõik viis õpetajat pidasid tööjuhiseid kui ka õpetaja vastustelehte enda jaoks *arusaadavaks.* Toodi välja, et juhised on erineva pikkusega, kuid vastuväiteks öeldi, et ka õpikutes on töökäsud lühidalt ja teinekord pikemalt lahti kirjutatud (Õ3). Õpetajate sõnul oli vastusteleht põhjalikult koostatud ning kogu info arusaadav ning vastused kergesti leitavad. Ühtlasi peeti oluliseks, et tänu sellele ei pea enne tundi nii palju eeltööd tegema (Õ2).

> *Minu jaoks oli arusaadav see vastusteleht, leidsin sealt vastused ilusti üles* (Õ3). *Kõik vastused olid punasega kirjutatud ja küsimus-vastus oli selgelt eristatav* (Õ4).

Kolm õpetajat viiest leidsid, et tööjuhised on õpilase jaoks, kellel inglise keelega probleeme ei ole, arusaadavad (Õ1, Õ4, Õ5). Teisalt toodi, et nooremad või hariduslike erivajadustega õpilased vajaksid kindlasti abi (Õ1, Õ4). Kaks õpetajat (Õ2, Õ3) märkisid, et kui sõnad ära tõlkida ja tööjuhend läbi arutada, saavad õpilased sellest nende hinnangul aru.

> *Minu gruppides on õpilastel tase hästi erinev, et selline norm intellektiga 6. klassi õpilane saab nendest juhistest väga hästi aru ja oskab ülesandeid lahendada. Ilmselt, mida nooremad lapsed, seda rohkem tuleb neid siis aidata* (Õ4).

Materjali huvitavuse ja atraktiivsusega seoses tõid kõik intervjueeritavad välja positiivseid aspekte. Õpetajad kirjeldasid, et õppematerjal on huvitavalt koostatud ning töölehed mõjuvad tegutsemakutsuvalt, sest sisaldavad tekstide kõrval mitmeid pilte, mõistekaarti ja tabeleid, mis õpilase tähelepanu köidavad.

> *Ma olen täiesti kindel, et enne, kui nad hakkavad mõnda teksti lugema, vaatavad nad kõigepealt neid pilte ja siis nii mõnigi tunneb ära, et ta on mõnda tegevust teinud või mõnes kohas käinud, et tekib selline mõnus positiivne emotsioon* (Õ3).

Ühtlasi leiti, et ka välja pakutud teemad on põnevad ja ülesanded hästi koostatud (Õ4). Seejuures nimetati ülesandeid, mis õpetajate hinnangul teistest sisu poolest eristusid. Nendeks olid näiteks ülesanne liikluse teemal, mida kiideti, sest see võib riigiti erineda (Õ3). Lisaks toodi välja ülesandeid kaardiga ning ülesanne tekstiga, kus hiljem tuli küsimustele vastata ning arutleda, miks loetud tekstis olnud inimesed käitusid nii nagu nad käitusid (Õ4).

> *Nii mõnigi ülesanne haaras mind nii, et ma oleks tahtnud kohe ise seda tegema hakata. See näitab, et tegelikult olid nad atraktiivsed mitte ainult ülesannete mõttes, aga ka piltlikus mõttes* (Õ3).

Tulenevalt õpetajate tagasisidest oli nende hinnangul tegemist huvipakkuva õppematerjaliga.

Peale selle, et õpetajad leidsid, et koostatud ülesanded on atraktiivsed, pidasid nad *ülesandeid ka variatiivseteks.* Tulenevalt koolide erinevatest reeglitest, peeti oluliseks seda, et leidus ülesandeid, mis ei nõua nutiseadme kasutamist (Õ2). Teisalt toodi positiivsena välja QR-koodide kasutamine töölehtedel, sest interneti linkidele on kiirem ligipääs (Õ5). Veel märgiti positiivsena seda, õppematerjalis olid fookuses kõik neli osaoskust.

> *Siin ei ole selliseid ülesandeid, mis oleks nagu kordunud. Mulle meeldib, et nad on nagu, et siin on rääkimisülesandeid, kirjutamisülesandeid, siin on lugemisülesandeid. Et see on nagu hästi hea, et siin saab nagu neid erinevaid osaoskusi harjutada* (Õ2).

Mitmekesistavate tegevustena nimetati ühendamisülesandeid, põhjendamist, tõlkimist, võrdlemist oma maaga, infootsimist, valikvastustega ülesandeid jpm (Õ1, Õ4, Õ5).

2. Tagasiside õppematerjali ülesehituse ja kujunduse kohta

Õppematerjali *terviklikkuse ja paindlikkusega* seoses tõid õpetajad esile, et neli erinevat osa on üksteisest eristatavad ning et materjal muutub osade lõikes järjest keerulisemaks (Õ2, Õ3, Õ5). Nad leidsid ka, et loodud materjal on väga põhjalik ning annab nägemuse kultuuridevahelisest suhtluspädevusest (Õ3).

> *Minu arust väga põhjalikult koostatud. Siin on kõik sellised olulised asjad, mis nad peaksid teadma, et arendada erinevaid pädevusi, sotsiaalseid oskusi ja teada teistest kultuuridest ka midagi, et see on selles mõttes põhjalik materjal, mida saab kasutada* (Õ2).

Õpetaja 2 pidas õppematerjali liiga mahukaks, põhjendades, et ajapuuduse tõttu on keeruline selle kasutamiseks aega leida. Teisalt toodi välja, et materjali saab väga paindlikult kasutada ning ise valida, millal ja mida sellest õpetada (Õ5).

Õppematerjali *vormistust* nimetati lihtsaks ja loogiliseks ning lisati, et see on hästi kujundatud (Õ2, Õ4).

> *Kõik ülesanded on väga hästi ka ruumiliselt lahendatud nii, et õpilane ei pea lehte keerama, kui ta ühte ülesannet lahendab. On arvestatud sellega, et õpilane saab ühe ülesande ühel leheküljel lahendada* (Õ4).

Nii teksti suuruse kui ka kirjutamiseks jäetud ruumi osas olid kõik õpetajad samal meelel ning leidsid, et see on õpilaste jaoks paraja suurusega ning piisav. Märgiti, et õpikutes on teinekord kirjutamiseks vähem ruumi (Õ3).

Õppematerjali *illustratsioonide* juures tõid õpetajad esile nende rohkuse, mida peeti positiivseks, sest see köidab õpilaste tähelepanu (Õ2) ja lisab tekstide kõrvale värvi (Õ1). Leiti ka, et igal leheküljel on mida vaadata ning uurida ning see on hea juhul, kui õpilane

ülesande lahendamise varem lõpetab, sest siis ta saab piltide detaile või kaarti lähemalt uurida (Õ3). Lisaks rõhutati piltide head kvaliteeti.

> *Väga hea kvaliteet, kõik on äratuntav. Vähemalt mul ei tekkinud mingit küsimust, et ma ei tunne midagi ära, et pildid on teravad. Teinekord õpikutes on minu meelest palju udusemad, et siin on väga hästi* (Õ3).

Vastustest ilmnes veel, et õpetajate hinnangul toetavad illustratsioonid ülesannetest arusaamist ja teevad materjali huvitavamaks (Õ2, Õ3).

> *Väga paljudele lastele on illustratsioonid olulised. Kolmandik õpilasi, nende jaoks on see visuaalne pool väga vajalik, et nende peale on ka mõeldud* (Õ5).

Kokkuvõtvalt pidasid kõik viis intervjueeritavat illustratsioonide olemasolu tähtsaks, kuna need lisavad materjali olemusele palju juurde ja võimaldavad ülesannete sisu paremini mõista.

3. Tagasiside praktilise väärtuse kohta

Vastuseid analüüsides selgus, et õpetajad peavad *Läti kultuuri tundmaõppimist* oluliseks. Nende sõnul annavad koostatud ülesanded edasi Läti kultuuri eripära. Kõikide õpetajate hinnangul aitavad sellele kaasa võrdlusülesanded Eestiga, kus õpilane peab mõtlema ja arutlema, mille poolest kaks riiki omavahel sarnanevad või erinevad.

> *Eesti ja Läti on üsna sarnased, aga samas siin on ka erisusi, nii, et võib-olla nendele sarnasustele tulevadki need erisused veel paremini välja* (Õ1).

Toodi välja, et kui õpilane teab enda riigi kohta üht-teist ning oskab neid eelteadmisi võrrelda ja seostada, siis tal on millega paralleele vedada (Õ1). Ühtlasi saadakse siis paremini aru, mida peaksime rohkem hindama (nt neli aastaaega) (Õ3) ning on võimalus midagi mõlemast kultuurist õppida (Õ5).

> *Ma tegelikult arvan, et kui me hakkame ennast kellegi teisega võrdlema, siis me tegelikult saame oma riigi kohta veel rohkem teada, et see kasu on nii öelda mõlemapoolne. Et saame teada nii Läti kui ka Eesti kohta asjadest, millest me muidu ei oleks osanud mõeldagi* (Õ5).

Õpetajate sõnul aitab kultuuride võrdlemine mõista Eesti ja Läti kultuuri erinevust ja tõdeda, et meil on olemas ka kokkupuutepunkt, mis toob esile meie sarnasused (Õ4).

Võrdlusülesannete kõrval peeti oluliseks päriselulisi ning erinevaid oskusi arendavaid ülesandeid, mis käsitlevad telefoni kasutamisoskust, kuulamis- ja suhtlemisoskuse arendamist jpm (Õ1, Õ3, Õ4). Näitena, miks eelnevalt mainitud oskusi vaja on, kirjeldati olukorda, kus õpilane võib osata teed küsida, kuid võib juhtuda, et ei oska kuulata, mida talle vastati (Õ1).

Aktuaalseks peeti ka ülesandeid kaardiga (Õ1, Õ3) ning ülesandeid, mis arendavad mõtlemist ja analüüsioskust (nt Läti iseseisvuspäeva planeerimine) (Õ3).

Kõik õpetajad tõdesid kultuuriteemade õpetamise vajalikkus, pidades oluliseks *naaberriikide kultuure tutvustavat materjali*. Kuna õppekava kohaselt tuleb naaberriike käsitleda, siis leiti, et taolisi materjale võiks rohkem olla (Õ2, Õ4), sest siis on ka suurem tõenäosus, et õpetaja Eesti naaberriikide kultuure tutvustab (Õ2). Hetkel käsitlevad õppematerjalid neid teemasid pealiskaudselt (Õ3), mis tähendab, et õpetaja peab materjalid ise koostama (Õ4), mis on aga ajamahukas töö.

> *Mul on hea meel, et keegi mõtleb sellele, on sellele tähelepanu juhtinud ja võib-olla ka tuletad õpetajatele meelde, et tegelikult on oluline tegeleda kultuuri poolega päris palju, et vahepeal tulla õpikust välja ja vaadata üle, mis oskusi päriselt vaja on* (Õ2).

Ka märgiti, et õpilased peaksid teadma pisut rohkem, kui ainult seda, mis meie riigis toimub, sest tänapäeval on reisimine lihtne ning seetõttu on vaja tunda ka teisi kultuure (Õ2). Teisalt leiti, et alustama peaks oma kodukoha kultuuri õpetamisega (Õ5), siis liikuma edasi naaberriikidega ja alles pärast seda võib-olla ka kaugemaid riike õpetada (Õ4).
Ühe õpetaja hinnangul sisaldab õppematerjal just neid teemasid ja oskusi, mida õpilased välismaailmaga kokku puutudes teadma peaksid (Õ4).

Kõik viis intervjueeritavat pidasid oluliseks kultuuriteemade õpetamist ja õppematerjali, mis Eesti naaberriike tutvustab. Seetõttu olid õpetajad ka koostatud materjali kasutamisest huvitatud, lisades, et selle abil saab erinevad pädevusi arendada (Õ2) ning et see annab hea ülevaate kultuuridevahelisest suhtluspädevusest (Õ3). Samuti nähti seda huvitava lisamaterjalina võõrkeeletundides (Õ5).

Õpetajate soovitused loodud õppematerjali täiendamiseks

Kolmanda uurimisküsimuse alla tekkis 1 peakategooriat (õpetajate soovitused teemade ja ülesannete kohta) ning 2 alakategooriat.

4. Õpetajate soovitused teemade ja ülesannete kohta

Soovitusi kohandusteks anti nii juhiste, õpetaja vastuselehe kohta kui ka keelelisteks ja sisulisteks muudatusteks. Kolm õpetajat (Õ1, Õ2, Õ5) pidasid juhiseid pikkadeks ja nõrgemate õpilaste jaoks keerulisteks. Selle lahendamiseks soovitati hoida instruktsioonid võimalikult lühikesed (Õ5) ning esitada erinevad töökorraldused punktide kaupa (Õ2). Vastustelehe puhul tehti, värvilise printeri puudumist silmas pidades, ettepanek punasega esitatud vastused hoopis alla joonida või need paksus trükis esitada (Õ3). Keeleliste

muudatuste puhul toodi eelkõige välja seda, et 4. klassile jääb mitmes ülesanded sõnavara keeruliseks ning seda tuleb lihtsustada (Õ2). Teisalt arvati, et see sõltub klassi koosseisust.

> *Kui on 4. ja 5., siis sõltub juba sellest, et milline see klassikomplekt juba on. Et ma arvan, et 4. peab midagi siit valima, mida juba teha ja 5. saab juba rohkem valida ja 6.saab terve selle programmi sellise teema plokina juba edukalt läbi viia* (Õ4).

Leidus ka arvamus, et õppematerjali esimene pool on see keeleliselt 4.-6. klassile sobivam ning lõpuosa natukene keerulisem (Õ5).

Suurem osa kohandussoovitusi olid seotud ülesannete sisuga. Nimelt soovitati ühe ülesande sisu juhisega kooskõlla panna (Õ3). Töökäsus paluti esmalt täita tabeli lahter Eesti ja seejärel Läti kohta, kuid esimene lahter oli vastupidiselt Läti kohta. Õpetaja 2 tegi ettepaneku sõnavara ülesannete juurde sõnad välja kirjutada, et õpilastel need silme ees oleksid, seda eriti uue sõnavara puhul. Veel soovitati iga ülesande algusesse näide lisada.

> *Kui olen olümpiaadi töid teinud, siis vanematel kolleegidel on tavaks igale poole üks näide ette teha, et võiks olla esimene näide, kuidas ülesannet lahendama peab* (Õ3).

Kaks õpetajat (Õ1, Õ4) soovitasid ülesannete järjekorda muuta, et need loogilisemad ja saavutatavad oleksid. Osad ülesandeid olid ühe õpetaja (Õ2) jaoks küsitavad, kuna tema hinnangul teavad õpilased liiklusest väga vähe, ei oska inglise keeles suuri numbreid lugeda ega suuda kaardi ülesandeid nutitelefoni abil täita. Mõnesid ülesandeid soovitati lühendada, kuna neid peeti II kooliastme õpilastele mahukateks (Õ4), näiteks 7-päevase reisi planeerimine muuta 3-päevaseks. Veel toodi välja, et osa tekste olid liiga lühikesed ega anna ülevaadet kogu teemast (Õ4). Samas leidus vastupidine arvamus, et tekstid olid mõnusalt lühikesed, kuid paljuütlevad (Õ3).

Täiendussoovitusi anti seoses teemade ja ülesannete lisamise ning võimalike ülesannete järgsete tegevuste läbiviimisega. Võimalike lisateemadena soovitati käsitleda uskumusi, erinevaid väärtusi (nt tervis, keskkond, vabadus, sallivus, töökus, ausus jne), vaatamisväärsusi, muusika ja kirjandus (Õ1, Õ3). Veel pakuti välja käsitleda teemasid, mis on II kooliastme õpilasele kõige lähemal ja neid huvitaks (nt kooli- ja perekonnaelu) (Õ4).

> *Et võib-olla, kuidas lätlased koolis õpivad, kas nende koolisüsteem on sarnane kui meie oma, millised nende koolid on, kas nende koolides on rohkem või vähem õpilasi kui meil, mis klassis nad hakkavad inglise keelt õppima, kas neil on koolivorm* (Õ4).

Täiendavate ülesannetena soovitati peamiselt lisada dialooge ja rollimänge, mis aitavad kaasa suhtluspädevuse arengule (Õ1, Õ3). Tundmatu sõnavara tarbeks käidi välja idee koostada õppematerjalile sõnastik, kuhu lisada spetsiifilised sõnad, mida igapäevaselt ei kasutata, kuid oleks õpilastel tore teada (Õ2).

Ülesannete sisust tulenevalt jagasid intervjueeritavad mõtteid tegevustest, mida saaks õpilastega päriselt ülesannete lahendamise järgselt läbi viia. Üheks ideeks oli toiduteemade lõimimine kodundusega, kus õpilased saavad ise süüa teha ja tehtud toite maitsta (Õ4). Kuna õpilastel tekib teise kultuuri kohta kindlasti küsimusi ja õpetaja ei ole alati kõige pädevam neile vastama, siis lisati veel idee leida mõni inimene, kes on Lätis elanud või lätlasega abielus olnud ja ta külalisesinejaks tundi paluda (Õ4). Kahe õpetaja hinnangul on reaalsete kontaktide harjutamine kõige tõhusam (Õ4, Õ5).

> *Võib-olla lisatööna oleks see, et saadagi kokku näiteks Läti kooli klassiga ja rääkida ja arutada ja küll oleks tore, kui neil oleks samasugused Eesti põhjal tehtud töölehed* (Õ5). *Et mida praktilisem ja aktiivsem õpe on, seda rohkem nad sellest õpivad* (Õ4).

Ühtlasi nimetati töölehtede järgse ülesandena kirjasõbra või sõprusklassi otsimist, kellega inglise keelt praktiseerida saab.

Kujunduse ja vormistusega seoses tõid intervjueeritavad välja, et kuna tänapäeva noored on internetikesksed, siis võiks ka õppematerjali keskkonda kaasajastada ning see internetipõhiseks teha (Õ5). Vastustest ilmnes ka soovitus seoses illustratsioonidega. Näiteks ei peetud sobivaks pilti alkoholipudelist, mis kujutab Läti traditsioonilist jooki ega ka nn lelupilte, sest materjal oli mõeldud tervele II kooliastmele (Õ4). Leiti, et 6. klassi õpilane suudab hallata juba keerulisemat materjali, mistõttu olgu see pigem puhas ja selge (Õ4).

Arutelu

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada inglise keele õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuriteemade õpetamisega, luua ühe Eesti naaberriigi kohta õppematerjal kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks ning saada II kooliastme inglise keele õpetajatelt tagasiside ja soovitused loodud õppematerjalile. Materjali koostamise valiku tingis asjaolu, et Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) on ainevaldkonnas „Võõrkeeled" (2011) II kooliastmes käsitletava teemana toodud „Eesti naaberriigid", kuid tegelikkuses ei sisalda Eestis välja antud õpikud, mida inglise keele tundides valdavalt kasutatakse, materjali naaberriikide kohta. Inglise keel on tänapäeval üheks oluliseks suhtlusvahendiks inimeste vahel, kellel on erinevad emakeeled. See tähendab, et inglise keel on *lingua franca* ning selle oskus võimaldab hakkama saada erinevates kultuurides (Jenkins & Leung, 2017) ja annab võimaluse nendega tutvumiseks. Järgnevalt arutletakse tulemuste üle uurimisküsimuste kaupa.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada, millised on II kooliastme inglise keele õpetajate kogemused Eesti naaberriikide kultuuri õpetamisel. Teadmised naaberriikide kultuurist on olulised, sest inimesed reisivad palju ning õpivad või töötavad välismaal ning suhtluseks kasutatakse rahvusvahelist keelt, mitte sihtriigi ega enda emakeel (Eurobarometer, 2006). Tulemustest selgus, et pea kõik vastanud õpetajad on kultuuriteemasid õpetanud, kuid need on valdavalt seotud inglise keelt kõnelevate maadega. Vaid pooled olid käsitlenud Eesti naaberriikide kultuure. Vähene naaberriikide kultuuri käsitlemine võib olla tingitud sellest, et õppematerjalides ei leidu nende kohta infot. Olles läbi vaadanud õppematerjali „*I Love English 1-4*" ilmnes nendes naaberriikide puudulik kajastamine. Ka intervjueeritud õpetajate vastustest avaldus, et naaberriikide kultuuriteemade õpetamisel kasutatakse õpiku ja töövihiku asemel teisi materjale, mis kinnitab Eesti naaberriikide kultuuriteemade vähesest kajastusest inglise keele õpikutes.

Kõik intervjueeritud õpetajad pidasid naaberriikide kultuure tutvustavat õppematerjali vajalikuks, kuid selgus, et õpetajatel endil ei ole aega taolist õppematerjali leida või koostada. See võib olla seotud õpetajate suure koormuse ja vähese ajaressursiga (Erss *et al.*, 2016; Howard & Major, 2004). Võib oletada, et kui materjalid, mida õpetajad kasutavad, sisaldaksid naaberriikide kultuuriteemasid, siis õpetaksid õpetajad neid meeleldi.

Teise uurimisküsimusega taheti teada II kooliastme inglise keele õpetajate tagasisidet kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjalile. Kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudeli kasuks otsustasin seetõttu, et see sisaldab teemasid ja vajalikke oskusi, millega keeleõppija teises kultuurikeskkonnas kokku puutub. Enamasti on kultuuri õpetamisel keskendutud vaid kultuuriteadmiste andmisele (Chastain, 1988; Kramsch, 2013), kuid Byrami (1997) mudel rõhutab ka teisi oskusi. See näitab, et kultuuri õpetamine peaks olema laialdasem ja lõppeesmärk fokuseeritud keele kasutamisele erinevates suhtlusolukordades.

Intervjuudest selgus, et õpetajad pidasid õppematerjali ja selle ülesandeid temaatiliselt sobivaks. Teemade valimisel lähtusin Byrami (1997) mudeli neljast osast ning ülesannete koostamisel ja materjali otsimisel jälgisin, et need oleksid Põhikooli riikliku õppekava ainevaldkonna „Võõrkeeled" (2011) kui ka Euroopa keeleõppe raamdokumendis (2007) esitatud teemadega kooskõlas. See oli oluline, kuna õpetaja peab õpetamisel lähtuma riiklikust õppekavast ja teistest võõrkeele õpetamist reguleerivatest dokumentidest.

Kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamine aitab kujundada keeleõppijast pädevat suhtlejat (Deardorff, 2004), mistõttu tuleks selle arendamist juba varases koolieas

alustada. Õppematerjali loomisel tuleb arvestada keeleõppija eaga ning materjali väljanägemisega ja sisuga (Bartan, 2018), sest oluline on, et see õppija tähelepanu köidaks ja uudishimu hoiaks (Tomlinson, 2011). Tulemuste kohaselt olid intervjueeritavad pea kõigi eelnevate aspektide osas positiivselt meelestatud, erimeelsust tekitas vaid ealine sobivus, mida Tomlinson (2011) on üheks kõige olulisemaks aspektiks pidanud. Enamus õpetajate hinnangul sobis koostatud õppematerjal ealiselt II kooliastmele (kehtib nii ülesannete sisu kui ka tööjuhiste kohta), vaid üksikud õpetajad pidasid seda 4. klassile suuremaks väljakutseks. Kui üldiselt pidasid õpetajad keeleliselt õppematerjali arusaadavaks, siis õpilastele, kellel on inglise keelega probleeme, võis see õpetajate arvates keeruliseks jääda. Selleks, et juhised ja sisu oleksid õpilasele mõistetavad, peavad need tema keeletasemele vastama (Howard & Major, 2004). Kuna minu enda inglise keele õpetamise kogemus on vähene, seda eriti nooremate õpilaste osas, võis see olla üheks põhjuseks, miks materjali ealise sobivuse osas olid vastajad eriarvamusel. Ka võib kooliti õpilaste keeletase olla erinev. Edaspidi võib mõelda rohkem õppematerjali diferentseerimise peale.

Materjali sisu ja väljanägemisega seoses selgus intervjuude tulemustest, et õpetajad tundsid, et õppematerjal andis tervikliku ülevaate kultuuridevahelisest suhtluspädevusese arendamisest erinevate eluliste ülesannete abil. Elulised ülesanded võimaldavad keeleõppijal olukordi läbi mängida ning see loob võimaluse õpitut hiljem erinevates päriselulistes olukordades rakendada (Byram, 1997). Siinkohal tõid kõik õpetajad välja, et ülesanded olid sisult erinevad, ei kordunud, ning pöörasid tähelepanu kõikidele osaoskustele (kuulamine, rääkimine, lugemine, kirjutamine). Kuna õpilased on erinevate õpistiilidega, siis tuleb õppematerjali luues sellega arvestada ning mida mitmekesisem see on, seda põnevam on keeleõppijal (Tomlinson, 2011). Lisaks sellele toodi esile õppematerjali paindlikkust, mis on oluline aspekt (Howard & Major, 2004), kuna õpetaja saab ise valida, mis teemat või ülesannet parasjagu käsitleda. Illustratsioonide olulisusele ja materjali atraktiivsusele on tähelepanu juhtinud mitmed uurijad (Howard & Major, 2004; Taimalu *et al.,* 2020; Tomlinson, 2011), kes peavad tähtsaks piltide kvaliteeti, teksti suurust ning piisava ruumi olemasolu. Õppematerjali luues proovisin tähelepanu hoida nimetatud aspektidel. Kuna koostasin seda II kooliastmele, kus on ealiselt nooremad õpilased, siis oli minu jaoks oluline, et igal leheküljel oleks mõni illustratsioon või tähelepanu haarav pilt. Arusaamist toetava aspektina sisaldas koostatud materjal õpetajate hinnangul mitmeid illustreerivaid pilte, tabeleid ja mõistekaarti, mis õpilaste tähelepanu ja uudishimu köidavad. Lisaks peeti positiivseks, et üks ülesanne on ühel leheküljel ning õpilane ei pea kogu aeg lehte keerama.

Õpetajate vastuste põhjal võib väita, et nende hinnangul toetas koostatud õppematerjal Läti kultuuri tundmaõppimist ning sellele aitasid enim kaasa võrdlusülesanded Eestiga, sest võimaldasid olemasolevaid teadmisi uutega siduda ja kultuuride vahel paralleele tõmmata. Kultuuride võrdlemine loob aluse õpilaste kriitilise kultuuriteadlikkuse arenguks (Byram, 1997). Võrdlusülesannete tähtsust õppetöös kinnitab Soone uurimus (2016), kus selgus et need aitavad paremini teist kultuuri tõlgendada. Õpetajad leidsid veel, et nii õpitakse korraga nii enda kui ka teise kultuuri kohta midagi uut. Õpetajate positiivse tagasiside kohta annab tunnistust ka see, et nende arvates võiks taoline materjal olla iga Eesti naaberriigi kohta, kuna see lihtsustab nende tööd, kuid samas annab võimaluse õpilaste silmaringi avardamiseks.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada saada, milliseid soovitusi annavad II kooliastme inglise keele õpetajad loodud õppematerjali täiendamiseks. Kohandussoovitustena tehti ettepanek pikad tööjuhised punktide kaupa esitada või neid lühendada. See on oluline, sest keeleliselt selged ja eakohased juhised aitavad õpilasel nendest paremini aru saada (Howard & Major, 2004). Kuna juhiseid peeti norm intellektiga õpilaste jaoks arusaadavateks ning enamasti tõlgitakse töökäsud koos õpetajaga enne tööle asumist ära, siis ei näinud vajadust nende lühendamiseks. Osa õpetajaid pidas õppematerjali 4. klassile liiga keeruliseks ning soovitas seda keeleliselt kohandada ning ülesandeid sisuliselt lühendada nii, et kõik oleks II kooliastme jaoks jõukohased ja õpieesmärgid saavutatavad. Antud soovitused annavad mõtteainet edasiseks õppematerjali koostamiseks, kuid ei andnud piisavat põhjust ülesandeid sisuliselt ümber tegema hakata. Edaspidi võiks paluda õppematerjalile rohkemate õpetajate tagasisidet ning tulemustest sõltuvalt ka parandusi sisse viia.

Täiendussoovitusi anti teemade ja ülesannete lisamiseks ning võimalike ülesannete järgsete tegevuste läbiviimiseks. Näitena pakuti välja käsitleda teemasid, mis on õpilastele huvipakkuvamad ning nendega seotud (nt perekond, kool, muusika). Ülesannete puhul mainiti peamiselt suhtluspädevuse arendamisele suunatuid nagu näiteks rollimängud ja dialoogid. Taolised ülesanded aitavad kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamisele kaasa (Deardorff, 2004), sest loovad suurema kokkupuute nii keele kui ka kultuuriga (Haurewas *et al.*, 2017). Võimalike integreeritavate tegevuste puhul nimetati päriseluliste oskuste harjutamist ja teisest kultuuriruumist pärit inimesega kontakti loomist, mis võimaldab õpilasel omandatut klassist väljaspool kasutada (Abduraimova, 2022; Howard & Major, 2004). Arvestades tehnoloogia kiire arenguga, tehti ettepanek õppematerjal internetipõhiseks teha. Digitaalne õppematerjal on õpilaste jaoks atraktiivne ning annab võimaluse kohest tagasisidet saada või ise oma vastuseid kontrollida (Tammearu, 2016).

Magistritöö piiranguks võib pidada seda, et piirduti vaid õpetajate tagasiside küsimisega ning et materjali ei katsetatud õpilastega. Seda oleks võinud teha, sest sellisel moel oleks saanud ka õpilaste vahetut tagasisidet õppematerjali teemadele, ülesannetele, keelelistele aspektidele jpm kohta. Õppematerjal on aga mahukas ning õpetajate tiheda graafiku tõttu oli keeruline leida aega selle läbitegemiseks. Magistritöö praktiliseks väärtuseks on Läti kultuuri kohta koostatud õppematerjal, mis loob hea võimaluse naaberriigi kultuuri tutvustamiseks, ilma et õpetaja peaks ise suuremahulist tööd õppematerjali koostamise näol ette võtma. Magistritöö raames koostatud õppematerjali saab kasutada edasistes uurimustes ning küsida sellele nii rohkemate õpetajate kui ka õpilaste tagasisidet.

Tänusõnad

Tänan siiralt kõiki magistritöös osalenud õpetajaid aja leidmise, oma arvamuse jagamise ja heade soovide eest. Eriline tänu kuulub minu juhendajale, kes oli terve protsessi jooksul olemas ning lähedastele, kes toetasid ja vajadusel abiks olid.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Ruth Järvesaar
/allkirjastatud digitaalselt/
18.05.2023

Kasutatud kirjandus

Abdikarimova, M., Tashieva, N., Tashbolot Kyzy, A., & Abdullaeva, Z. (2021). Developing Students Verbal Communication Skills and Speech Etiquette in English Language Teaching. *Open Journal of Modern Linguistics, 11,* 83-89.

Abduraimova, Y. (2022). Designing Teaching Materials. *International Journal on integrated Education, 5*(2), 103-106.

Ahmed, S. (2017). Authentic ELT Materials in the Language Classroom: An Overview. *Journal of Applied Linguistics and Language Research, 4*(2), 181–202.

Ainevaldkond „Võõrkeeled" (2011). *Riigi Teataja I, 14.01.2011, 1*. https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4020/1m%20lisa2.pdf#

Ainevaldkond „Võõrkeeled" (2023). *Riigi Teataja I, 14.01.2011, 1*. https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa8.pdf#

Bartan, M. (2018). Determination of Preschool Teachers' Preference Reasons for Children's Books Used by Them in Their Classes. *World Journal of Education, 8*(6), 187–195.

Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix, 6*(2), 47–52.

British Council (*s.a.*). *Intercultural communicative competence.* https://www.teachingenglish.org.uk/article/intercultural-communicative-competence

Brown, H. D. (2006). Sociocultural Factors. *Principles of Language Learning and Teaching*, (pp. 169-217), (5th ed.). Pearson Education.

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence.* Multilingual Matters Ltd.

Byram, M. (2008). *From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship: Essays and reflections.* Multilingual Matters.

Byram, M. (2012). Reflecting on Teaching "Culture" in Foreign Language Education. In D. Newby (Ed.), *Insights into the European Portfolio for Students Teachers of Languages (EPOSTL)* (pp. 83-100). Cambridge Scholars Publishing.

Byram, M., & Fleming, M. (Eds.). (1998). *Language Learning in Intercultural Perspective. Approaches through Drama and Ethnography.* Cambridge University Press.

Byram, M., & Wagner, M. (2017). Making a difference: Language teaching for intercultural and international dialogue. *Foreign language annals*, *51*(1), 140-151.

Chastain, K. (1988). *Developing Second-Language Skills. Theory and Practice.* Harcourt Brace Janovich Publisher.

Czeglédy, I., & Kovács, A. (2008). How to Choose a Textbook on Mathematics?. *Acta Didactica Napocensia, 1*(2), 16–30.

Deardorff, D. K. (2004). *The identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of international education at institutions of higher education in the United States.* Publitseerimata dissertatsioon. North Carolina State University, Raleigh.

Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*, *10*(3), 241–266.

Dombi, J. (2021). Intercultural Communicative Competence and Individual Differences. *Critiques of Byram's model* (pp. 25-26). Cambridge Scholars Publishing.

Eetikaveeb (*s.a.*). Teadustöö tegemine. https://www.eetika.ee/et/2-teadustoo-tegemine#teadlase_vastutus

Erss, M., Kalmus, V., & Autio, T. H. (2016). 'Walking a fine line': Teachers' perception of curricular autonomy in Estonia, Finland and Germany. *Journal of Curriculum Studies, 48*(5), 589–609.

Eurobarometer (2006). *Europeans and their languages.* https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/518

Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine (2007). Haridus- Ja Teadusministeerium.

Fantini, A., & Tirmizi, A. (2006). *Exploring and assessing intercultural competence.* World learning publications.

Gillert, A., Haji-Kella, M., Guedes, M. de J. C., Raykova, A., Schachinger, C., & Taylor, M. (2000). Kultuuridevahelise õppimise käsitlusviisid. S., Martinelli, & M. Taylor (Toim)*, T-Kit käsiraamat. Kultuuridevaheline õppimine* (lk 19-36). Euroopa Nõukogude kirjastus.

Gomez Rodriguez, L. F. (2014). Relational teaching: A way to foster EFL learners' intercultural communicative competence through literary short stories. *Colombian Applied Linguistics Journal, 16*(2), 135-150.

Hamza, A. A. (2018). The Role of Culture in Teaching And Learning of English as A Foreign Language. *Basic Education College Magazine For Educational and Humanities Sciences, X*(38), 797-807.

Hauerwas, L. B., S. F. Skawinski, & L. B. Ryan. (2017). The Longitudinal Impact of Teaching Abroad: An Analysis of Intercultural Development. *Teaching and Teacher Education 67*, 202–213.

Howard, J., & Major, J. (2004). Guidelines for designing effective English language teaching materials. *The TESOLANZ Journal, 12*, 50–58.

Huang, L.-J. D. (2021). Developing intercultural communicative competence in foreign language classrooms – A study of EFL learners in Taiwan Li-Jung Daphne Huang. *International Journal of Intercultural Relations*, *83*, 55-66.

Ibrahim, H. B. (2019). How Can Integrating Intercultural Communicative Competence in The English Language Classroom Motivate Learners and Develop Their Intercultural Awareness? *International Conference On Advanced Research in EDUCATION*.

Jenkins, J., & Leung, C. (2017). Assessing English as a Lingua Franca. In E. Shohamy, I. G. Or, & S. May (Eds.), *Language Testing and Assessment* (3rd ed.). Heidelberg, DE. Spring.

Johnstone-Young, A., & Sachdev, I. (2011). Intercultural communicative competence: exploring English language teachers' beliefs and practices. *Language Awareness 20*(2), 81-98.

Kalmus, V., Masso, A. & Linno, M. (2015). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. *Kvalitatiivne sisuanalüüs.* https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys

Kilickaya, F. (2004). Authentic Materials and Cultural Content in EFL Classrooms. *The Internet TESL Journal*, *X*(7). Middle East Technical University.

Kirkgöz, Y. (2009). Evaluating the English textbooks for young learners of English at Turkish primary education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 1*(1), 79–83.

Korb, V., Raudsep, A., Jõgeva, R., Meinart, K., & Sägi, L (2010). Võõrkeelte ainevaldkondlik lõiming. J. Jaani, L. Aru, & A. Kärner (Toim), *Lõiming* (lk 165-170). Haridus- ja Teadusministeerium.

Kozhevnikova, E. (2014). Exposing students to authentic materials as a way to increase students` language proficiency and cultural awareness. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 43*(3), 4462-4466.

Kramsch, C. (1996). The Cultural Component of Language Teaching. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht, 1*(2), 2-10, [Online].

Kramsch, C. (2013). Culture in foreign language teaching. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, *1*(1), 57-78.

Kruusat, K. (2010). *Fifth and sixth grade learners' knowledge of English speaking countries.* Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis.* Tallinn: OÜ Infotrükk.

Lázár, I., Huber-Kriegler, M., Lussier, D., Matei, G. S., & Peck, C. (Toim). (2007). *Developing and assessing intercultural communicative competence. A guide for language teachers and teacher educators*. Council of Europe Publishing.

Lebeda, I. L., Mijoc, J., & Tomašević, N. (2018). Critical examination of the IEET measurement instrument for the assessment of textbook quality. *Ekonomski vjesnik/Econviews-Review of Contemporary Business, Entrepreneurship and Economic Issues, 31*(2), 275–286.

Linno, M. (*s.a.*). Kvalitatiivsed uurimismeetodid sotsiaalteadustes. *Transkribeerimine.* https://sisu.ut.ee/kvalitatiivne/transkribeerimine

Mansurovna, M. D., Talabovna, S. S., & Shamsidinovna, J. Z. (2021). Developing effective communication skills. *Scientific Journal Impact Factor, 1*(5), 966-972.

Mart, C. T. (2013). The Grammar-Translation Method and the Use of Translation to Facilitate Learning in ESL Classes. *Journal of Advances in English Language Teaching 2013, 1*(4), 103-105.

Matsuo, C. (2012). A critique of Michael Byram's Intercultural Communicative Competence model from the perspective of model type and conceptualization of culture. *Fukuoka University Review of Literature & Humanities, 44,* 347-380.

Meister, E. (2016). TTÜ Küberneetika Instituut. *Foneetika ja kõnetehnoloogia laboratoorium.* https://www.ioc.ee/wiki/doku.php?id=et:strukt:phon

Mustafaqulova, H., A. (2022). Teaching culture in the ESL classroom. *"Science and Education" Scientific Journal, 3*(2), 817-820,

Nassaji, H., & Fotos, S. (2011). *Teaching Grammar in Second Language Classroom: Intecrating Form-Focused Instruction in Communicative Context.* UK: Taylor & Francis.

Novikova, K. (2020). *II kooliastme õpilaste hinnangud lõimitud aine- ja keeleõppe põhimõtetest lähtuvale õppematerjalile keskkonnateemade käsitlemiseks inglise keele tunnis.* Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Parkhouse, H., Yi Lu, C., & Massaro, V. R. (2019). Multicultural education professional development: A review of the literature. *Review of Educational Research, 89*(3), 416-458.

Pulverness, A., & Tomlinson, B. (2013). Materials for Cultural Awareness. In B. Tomlinson (Eds.), *Developing Materials for Language Teaching* (pp. 443-459), (2nd ed.). London: Bloomsbury.

Põhikooli riiklik õppekava (2011). *Riigi Teataja I 2011, 1, 14.* https://www.riigiteataja.ee/akt/13273133

Põldoja, H. (2016). Digitaalsete õppematerjalide koostamine. *Õppematerjalide koostamise protsess ja kvaliteet.* https://oppematerjalid.wordpress.com/oppematerjalid/oppematerjalide-koostamise-protsess-ja-kvaliteet/

Raud, R. (2013). Kultuuri mõiste. Mis on kultuur? S. Soidro (Toim), *Mis on kultuur? Sissejuhatus kultuuriteooriatesse* (lk 15-29). Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Richards, J.C., & Rodgers, T.S. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Risager, K. (2007). *Language and culture: Global flows and local complexity. Languages for intercultural communication and education: Vol. 11*. Multilingual Matters.

Rämmer, A. (2014). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. *Valimi moodustamine*. Tartu Ülikool.

Soone, H. (2016). *Kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamine inglise keele tundides*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas (2014). *Intervjuu.* https://samm.ut.ee/intervjuu

Taimalu, M., Uibu, K., & Leola, H. (2020). Eesti keele ja matemaatika õppevara valiku põhimõtted ja eesmärgid lasteaia- ja klassiõpetajate hinnangul. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, *8*(2), 164-191.

Tamm, M. (2016). Sissejuhatus. Mis on kultuur ja kultuuriteadused? S. Ratso (Toim), *Kuidas uurida kultuuri? Kultuuriteaduste metodoloogia* (lk 7-19). Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Tammearu, T. (2016). *Digitaalne õppematerjal läbivate teemade õppimiseks 8. klassi inglise keele tunnis.* Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural Awareness.* Oxford University Press.

Tomlinson, B. (2011). Introduction: principles and procedures of materials development. In B. Tomlinson (Eds.), *Materials Development in Language Teaching* (pp. 1–34), (2nd ed.). Cambridge University Press.

Tomlinson, B., & Masuhara, H. (2004). Developing cultural awareness. *Modern English Teacher*, *13*(1), 5-11.

Toomela, A. (2016). *Kultuur, kõne ja minu ise.* Eesti Keele Sihtasutus.

Vogt, K. (2007). Bewertung interkultureller Kompetenzen: die Quadratur des Kreises? *Michael Byram's model of ICC.*

Õunapuu, L (2012). *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes*. Tartu Ülikool.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tartu: Tartu Ülikool.

Lisa 1. Küsimustik

Lugupeetud õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli klassiõpetaja eriala V kursuse tudeng. Kirjutan magistritööd kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamisest II kooliastme inglise keele tundides. Selle raames soovin koostada õppematerjali ühe Eesti naaberriigi kohta. Saamaks teada õpetajate arvamusi sellise materjali vajalikkuse kohta, palun teil vastata allpool toodud küsimustikule. **Vastama ootan II kooliastme inglise keele õpetajaid, kes töötavad Pärnu linnas või Pärnumaal**. Küsimustiku vastuseid kasutatakse anonüümselt vaid selle magistritöö raames.

Küsimustikule vastamine võtab aega umbes 5-10 minutit.

Ette tänades
Ruth Järvesaar

Kooli nimi, kus töötate.
……..

1) Mitmendas klassis annate II kooliastmes inglise keelt?
    a) 4. klassis
    b) 5. klassis
    c) 6. klassis

2) Kas olete II kooliastme inglise keele tundides kultuuriteemasid õpetanud?
    a) Jah
    b) Ei

3) Kas olete kultuuriteemade raames rääkinud Eesti naaberriikidest (Läti, Venemaa, Soome, Rootsi)?
    a) Jah
    b) Ei

Kui vastasite küsimusele nr 3 jaatavalt, siis vastake edasi siin.

4) Milliseid materjale olete Eesti naaberriikide tutvustamiseks inglise keele tunnis kasutanud?

Valige enda jaoks kõik sobivad variandid.

    a) Töölehed
    b) Raamatud
    c) Brošüürid
    d) Postkaardid
    e) Maakaart

f) Plakatid
g) Videod
h) Filmid
i) Ajalehed
j) Ajakirjad
k) Muu…

Kui vastasite küsimusele nr 3 eitavalt, siis vastake edasi siin.

5) Mis põhjusel te ei ole inglise keele tundides Eesti naaberriikidest rääkinud?

Valige enda jaoks kõik sobivad variandid.

1. Puudub vastav materjal.
2. Õppematerjalides ei leidu vastavat temaatikat.
3. Puuduvad ressursid (nt aeg) vastava materjali koostamiseks.
4. Tundides ei jää aega Eesti naaberriikide tutvustamiseks.
5. Kultuuriteemad on väga laialivalguvad ja mahukad.
6. Ei näe vajadust Eesti naaberriikidest inglise keele tunnis rääkida.
7. Pole isiklikult teemadega hästi kursis.
8. Muu...

6) Kas peate vajalikuks õppematerjali, mis käsitleb ühe Eesti naaberriigi kultuuri erinevaid aspekte?
   a) Jah.
   b) Ei.

7) Millise Eesti naaberriigi kultuuri käsitlevast õppematerjalist oleksite enim huvitatud?
   1. Läti,
   2. Venemaa,
   3. Soome,
   4. Rootsi.

Lisa 2. Poolstruktureeritud intervjuukava

NB!

- Teavita eelnevalt kooli uurimuse läbiviimisest õppeasutuses.
- Räägi intervjueeritavaga läbi koha valik ning Tema eelistused.
- **Kontrolli üle salvestustehnika.**

Ülevaade magistritööst

Tere! Olen Ruth Järvesaar ning esmalt aitäh, et leidsite aega intervjuus osalemiseks. Minu magistritöö pealkirjaks on „Kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjal II kooliastme inglise keele tundideks ning õpetajate tagasiside ja soovitused sellele".

Kuna õppematerjalides on Eesti naaberriikide kohta pigem vähe (kui üldse) materjali, siis koostasin Läti kultuuri kohta õppematerjali. Intervjuu käigus soovin loodud materjalile tagasidet ning ettepanekuid muudatuste osas.

Intervjuu kulg

- Intervjuu käigus esitan Teile küsimusi olulisemate aspektide kaupa.
- Intervjuu andmed transkribeeritakse ning kasutatakse hiljem vaid magistritöö raames.
- Kõik andmed ja nimed asendatakse pseudonüümidega.
- Intervjuu käigus on Teil õigus igal ajal küsimusele mitte vastata või intervjuu katkestada.
- Intervjuu käigus tehakse ka märkmeid, et vajadusel täpsustav info kirja saaks.
- Soovin intervjuud salvestada, et andmeid hiljem analüüsida ja magistritöös esitada. Kas see sobib Teile?
- **Pane salvestama!**

SISSEJUHATAVAD KÜSIMUSED:

1) Mitmendatele klassidele annate inglise keelt?
2) Mida peaks teie hinnangul võõrkeeletunnis tegema, et õpilased oskasid teisest kultuuriruumist pärit inimesega sobivalt käituda ning suhelda?
3) Mis on Teie hinnangul kultuuridevaheline suhtluspädevus?
4) Milliseid teemasid olete kultuuriteemadega seonduvalt õpetanud?

5) Milliste riikide kultuuriteemasid olete käsitlenud? Mis selle valiku on tinginud?
6) Kas Teil on varasemaid kogemusi õppematerjali loomisel või hindamisel?
    - **Palun kirjeldage seda lähemalt.**

PÕHIKÜSIMUSED:

7) Kuidas on Teie arvates koostatud ülesanded ja valitud teemad sobilikud kultuuriteadmiste (sümbolid, ajalugu, faktid) saamiseks?
8) Milliseid teadmisi peaks õpilased veel omandama, et nad teises kultuuriruumis sobivalt käituda ja suhelda oskaksid?
9) Kuidas sobivad Teie arvates koostatud ülesanded kultuuriliste hoiakute (tavad, käitumisnormid, väärtused) kujundamiseks (ning kuidas need arendavad arusaamist erinevatest väärtustest)?
10) Milliseid ülesandeid võiks veel lisada, et õpilastel tekiks arusaam erinevatest hoiakutest ja väärtustest?
11) Kuidas sobivad Teie arvates koostatud ülesanded kultuuriliste oskuste (suhtlemine, reisimine, söögitegemine) arendamiseks? Milliseid ülesandeid lisaksite või mida muudaksite?
12) Milliseid oskusi peaks õpilastes arendama, et nad teaksid, kuidas teises kultuuriruumis sobivalt käituda ja suhelda?
13) Kuidas sobivad Teie arvates koostatud ülesanded kriitilise kultuuriteadlikkuse (informatsiooni kriitiline hindamine, analüüsimise oskus) arendamiseks? Milliseid ülesandeid võiks selleks veel lisada?
14) Milline on Teie hinnangul erinevate koostatud ülesannete variatiivsus?
15) Kuidas on õppematerjali sisu ja temaatika sobilik 4.-6. klassi tundides käsitlemiseks (nt eakohasus, keeleline sobivus / raskus) ?
16) Kas Teie hinnangul aitab loodud õppematerjal jõuda õpitulemusteni (kooskõla)?
    - **Põhjendage oma vastust.**
17) Kas õppematerjal ning selle juhised Teile arusaadavad?
    - **Palun põhjendage oma vastust.**
18) Kuidas hindade juhiste arusaadavust õpilaste jaoks?
19) Mida muudaksite õppematerjali juhiste juures?
20) Kuidas hindate õppematerjali terviklikkust (nt nelja osa eristumine üksteisest)?
21) Kuidas hindate piisava ruumi olemasolu kirjutamiseks (nt reavahe suurus)?

22) Kuidas hindate teksti suurust?
23) Kuidas hindate kogu materjali üldist kujundust?
24) Kuidas hindate illustratsioonide ja piltide kvaliteeti?
25) Kuidas aitavad Teie hinnangul illustratsioonid ja pildid ülesannetest paremini aru saada?
26) Milline on Teie arvates piltide ja ülesannete tasakaal?
27) Milliseid muudatusi teeksite õppematerjali ülesehituse ja välimuse juures?
28) Kui oluline on kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamise juures võrdlus oma riigi kultuuriga? **Miks?**
29) Kas Teie hinnangul on Läti ja Eesti kultuuri võrdlevad ülesanded asjakohased?
    - **Põhjendage oma vastust.**
30) Kuivõrd hästi annavad Teie hinnangul koostatud ülesanded edasi Läti kultuuri eripära?
31) Milliseid aspekte võiks Teie arvates õppematerjal Läti kultuuri kohta veel sisaldada?
32) Kui arusaadavaks peate õpetaja vastustelehte ning kas muudaksite midagi selle juures?

LISAKÜSIMUSED:

33) Kas Teie hinnangul võiks olla kõikide Eesti naaberriikide kohta taoline õppematerjal?
    - **Põhjendage oma vastust.**
34) Millise Eesti naaberriigi kohta käivat õppematerjali peate vajalikuks?
    - **Põhjendage oma vastust.**
35) Kas kasutaksite antud õppematerjali inglise keele tunnis kultuuridevahelise suhtlupädevuse arndamiseks?
    - **Põhjendage oma vastust.**
36) Kas soovitaksite antud õppematerjali ka teistele inglise keele õpetajatele?
37) Kas soovite lõpetuseks midagi antud teema kohta lisada?

Lisa 3. Kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudelil põhinev õppematerjal Läti kultuuri tutvustamiseks II kooliastme inglise keele tundides

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Haridusteaduste instituut

Klassiõpetaja õppekava

Kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudelil põhinev õppematerjal Läti kultuuri tutvustamiseks II kooliastme inglise keele tundides

Ruth Järvesaar

Tartu

2022/2023

Sissejuhatus

Hea inglise keele õpetaja!

Aastate jooksul on maailm muutunud ühe rahvusvahelisemaks, mistõttu on suurenenud ka riikidevaheline suhtlus. Võõrkeeletundides on rõhk sageli grammatikal, sealhulgas reeglitel ja struktuuridel ning sõnavara õpetamisel ja üldistel kultuuriteemadel (nt viisakusväljendid, vaatamisväärsused, tähtpäevad jne). Ainuüksi nendest teadmistest jääb aga väheks, et teises keelekeskkonnas hakkama saada. Byrami (1997) loodud kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudeli põhjal sisaldab kultuur palju enamat kui teadmised ja keel. Võõrkeeleõpe võimaldab õpilastel tutvuda ka teiste riikide kultuuridega. Põhikooli riikliku õppekava (2011) kohaselt tuleb inglise keele tundides käsitleda teema „Riigid ja nende kultuur" alateemana teemat „Eesti naaberriigid". Koostatud õppematerjal on mõeldud II kooliastme inglise keele tundide tarbeks ning selle eesmärk on tutvustada kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudeli abil Eesti naaberriigi Läti kultuuri.

Õppematerjal koosneb vastavalt Byrami (1997) kultuuridevahelise suhtluspädevuse mudelile neljast osast: kultuuriteadmised, kultuurilised hoiakud, kultuurilised oskused, kriitiline kultuuriteadlikkus. Nendes antakse ülevaade igast mudeli osast ning pakutakse välja valik ülesandeid, mille abil saab tutvustada õpilastele Läti kultuuri ning arendada nende kultuuridevahelist suhtluspädevust.

Koostatud materjali saab kasutada tervikuna või üksikute osadena. Vastavalt vajadusele ja soovile saab õpetaja materjali kohandada. Õppematerjali viimasel lehel on valik lisamaterjale, mida on võimalik teema süvendamiseks kasutada.

Põnevat avastamist ja kasutamist!

Sisukord

I Cultural knowledge **4**

Let's learn about Latvia *5*

Everyday life *9*

I vastusteleht 11

II Cultural attitudes **16**

Manners and etiquette *17*

Latvian Song and Dance Festival *19*

II vastusteleht 22

III Cultural skills **27**

Let's discover some practical skills *28*

III vastusteleht 32

IV Critical cultural awareness **36**

Let's be critical thinkers *37*

IV vastusteleht 41

Kasutatud allikad **43**

Lisamaterjalid **43**

I Cultural knowledge
Kultuuriteadmised

Kultuuriteadmised käsitlevad teadmisi erinevatest sotsiaalsetest gruppidest ning nende tavadest. Kultuuriteadmiste hulka kuuluvad näiteks teadmised teistest inimestest ja nende mina-pildist, faktid, sümboolika, ajalugu, kaasaegsed suhted, reisimine jpm. Teadmised teisest kultuurist loovad tulemusliku suhtluse erinevatest kultuuriruumist pärit inimeste vahel, sest siis mõistetakse teineteist vestluse käigus paremini. Seejuures sõltub indiviidi isiklikest teadmistest teisest kultuurist pärit informatsiooni tõlgendamine ja sellest arusaamine.

Õpitulemused:

„Let's learn about Latvia"

- Õpilane teab üldisi fakte Läti kohta ning võrdleb neid Eesti omadega.
- Õpilane mõistab Läti lipu kuju saamise lugu.
- Õpilane tunneb Läti rahvussümboleid ning nende eestikeelseid vasteid.
- Õpilane hindab videos nähtu põhjal esitatud väidete õigsust.
- Õpilane oskab nutiseadet eesmärgipäraselt kasutada, otsides internetist vajalikku informatsiooni.

„Everyday life"

- Õpilane omab ülevaadet võimalikest Läti vabaaja veetmise võimalustest ning oskab võrrelda neid võimalustega Eestis.
- Õpilane oskab leida vajalikku informatsiooni Läti kaardilt ja internetist.

Vajalikud vahendid: interneti olemasolu, nutitahvel või nutitelefon, televiisor või projektor.

Let's learn about Latvia

Grade: ……..….. Date: …… Name: ……..……...

Discuss in pairs. Have you ever been to Latvia? Can you name some Latvian cities? Can you bring examples of products or things made in Latvia?

1. Fill in part of the table about Estonia. Do you know the same information about Latvia? Find out some facts about the country. Use the QR-code or link to complete the table. (https://rb.gy/iymngc)

Facts	Latvia	Estonia
Official name		
Official language		
Capital city		
Population	*1,850,000 (2023 est.)*	*1,357,739 (2023 est.)*
Size		
Currency		
National day		
Neighbouring countries		

2. Read about the history of the Latvian flag. Colour the flag and answer the questions.

The Latvian Flag consists of three horizontal stripes, a dark red stripe on top and at the bottom and the white stripe in the middle.

The white stripe on the flag represents peace, while it also means independence. For Latvia, which has left the Soviet Union, this colour and meaning have an important place. In the flag, the dark red colour takes more space than white. Dark red represents the spilled blood in wars.

The legend tells the story of the lethally wounded chief of the Latvian tribe wrapped in a white blanket. Some of the blanket on which the chief was laid remained white, but the two sides were stained with blood. In the next battle, this blanket was used as a flag. Legend has it that the Latvian warriors were successful in the battle and defeated the enemy.

Abridged from: https://www.mappr.co/flag-maps/latvia/

1. What colours are on the Latvian flag? ……..

2. What do the colours represent? ……

……..

3. What colours are on the Estonian flag? ……..……...

4. What do the colours of the Estonian flag represent? ……

……..

3. Unscramble the letters to get the national symbols of Latvia. Write the name of the symbol on the dotted line and the corresponding number into the box. The first one has been done for you.

1. national bird	e i c c y h o e k	5.	ice hockey
2. national tree	y a d r i l b d		……..
3. national flower	i R a g a l s B m a		……..
4. national insect	b a r e m		……..
5. national sport	t i h w e t g a a l w i		……..
6. national alcoholic beverage	s y i d a		……..
7. national mineral/jewellery	k o a n a d n i d n e l		……..

Write the number of the symbol in the box next to the correct picture.

4. Translate the seven words from the previous task. Use a dictionary.

1. …… - ……
2. …… - ……
3. …… - ……
4. …… - ……
5. …… - ……
6. …… - ……
7. …… - ……

<u>Discuss in pairs</u>. What are the national symbols of Estonia?

5. Watch the video and decide which statements are true (T) or false (F). Cross out the false information and write the correct sentence on the line.

statements	T / F
1) Latvia is one of the most densely populated countries of the European Union. ……	…….
2) There are three biggest ports in Latvia: Liepaja, Riga and Ventspils. ……	…….
3) A secret Soviet bunker could support 250 people for five months. ……	…….
4) The Latvian flag is one of the oldest in the world, dating back to the 13th century. ……	…….
5) 45% of Latvia's territory is covered in forest. ……	…….
6) Latvian dance and song festival is an important event for Latvians. ……	…….
7) Latvian Song and Dance Festival has been held since 1773. ……	…….
8) Daugava, Latvia's narrowest river, is also called “River of destiny”. ……	…….
9) Riga is the youngest existing medieval city which was constructed in 1201. ……	…….

<u>Additional task</u>. Watch another video about Latvia and write down three most interesting facts.

1. ……..….

……..……..……....

2. ……..……..

……..……..……....

3. ……...

……

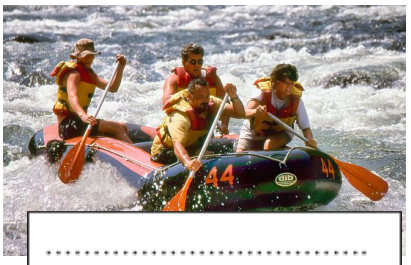
Everyday life

Grade: ……..….. Date: …… Name: ……..……...

1. Latvians value nature and this gives them opportunities for various activities. Read the text and find out what leisure activities Latvians enjoy. Write the activities from the text under the correct picture.

Outside Rīga there are plenty of possibilities for outdoor sports. A number of beautiful national parks offer extensive hiking and biking trails to explore the countryside. Canoeing, rafting and extreme sports such as mountain boarding, quad biking and bungee jumping are on offer around Cēsis and Sigulda in the Gauja Valley. Skiing and snowmobiling take over in winter while the port of Ventspils attracts kitesurfers.

https://www.roughguides.com/latvia/sports-outdoor-activities/

……

……

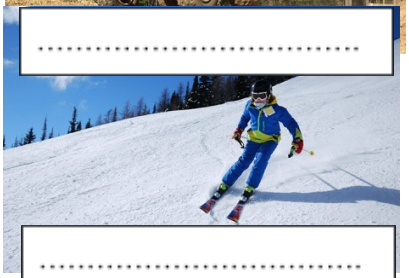
……

……

……

……

……

……

……

……

2. <u>Discuss in pairs</u>.

1) What kind of leisure activities do Estonians enjoy?
2) Have you ever done any of the activities shown above? Why? Why not?
3) What activities would you like to try? Why?
4) Would you suggest any of these activities for your friends or family members?
5) Name some more outdoor leisure activities.
6) Add indoor leisure activities to the ones in the exercise above.

3. Explore the map. Find the two popular places for summer outdoor activities from task 1 and mark them on a map with a circle. Answer the questions.

1) Which sea is located west of Latvia? ……

2) What's the name of the gulf near the city of Roja? ……...

3) What's the name of the city which has a twin city in Estonia? ……

4) Have a guess, how many islands does Latvia have? ……

5) What's the name of the river which flows through Valmiera? ……....

4. What else would you like to know about Latvians' everyday life? Put down two questions. Then use your smartphone to find answers to your questions. Be ready to share your questions and answers with others.

1. Question:……..

……

Answer: ……

……

2. Question:……

……

Answer: ……

……

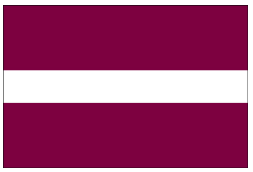
I vastusteleht

Let's learn about Latvia

Ex 1.

Facts	Latvia	Estonia
Official name	Republic of Latvia	Republic of Estonia
Official language	Latvian	Estonian
Capital city	Riga	Tallinn
Population	*1,850,000 (2023 est.)*	*1,357,739 (2023 est.)*
Size	64,589 km²	45 339 km²
Currency	Euro	Euro
National day	18 Nov 1918	24 Feb 1918
Neighbouring countries	Estonia, Russia, Belarus, Lithuania	Finland, Russia, Latvia, Sweden

Ex 2.

1. What colours are on the Latvian flag ? Red and white.
2. What do the colours represent? The white colour represents peace and independence and the red represents the spilled blood in the wars.
3. What colours are on the Estonian flag? Blue, black and white.
4. What do the colours of the Estonian flag represent? The blue colour represents the sky, black represents Estonian ground and white represents peace.

Ex 3.

1. national bird	e i c c y h o e k	5. ice hockey
2. national tree	y a d r i l b d	4. ladybird
3. national flower	i R a g a l s B m a	6. Riga Balsam
4. national insect	b a r e m	7. amber
5. national sport	t i h w e t g a a l w i	1. white wagtail
6. national alcoholic beverage	s y i d a	3. daisy
7. national mineral/jewellery	k o a n a d n i d n e l	2. oak and linden

Ex 4.

1. white wagtail - linavästrik
2. oak and linden - tamm ja pärn
3. daisy - karikakar
4. ladybird - lepatriinu
5. ice hockey - jäähoki
6. Riga Balsam - Riia palsam
7. Amber - merevaik

Ex 5.

1) **F:** Latvia is one of the **most** densely populated countries of the European Union.
   T: Latvia is one of the **least** densely populated countries of the European Union.

2) **T:** There are three biggest ports in Latvia: Liepaja, Riga and Ventspils.

3) **F:** A secret Soviet bunker could support 250 people for **five** months.
   T: A secret Soviet bunker could support 250 people for **three** months.

4) **T:** The Latvian flag is one of the oldest in the world, dating back to the 13th century.

5) **T:** 45% of Latvia's territory is covered in forest.

6) **T:** Latvian Dance and Song Festival is an important event for Latvians.

7) **F:** Latvian Song and Dance Festival has been held since **1773**.
   T: Latvian Song and Dance Festival has been held since **1873**.

8) **F:** Daugava, Latvia's **narrowest** river, is also called “River of destiny”.
   T: Daugava, Latvia's **largest** river, is also called “River of destiny”.

9) F: Riga is the **youngest** existing medieval city which was constructed in 1201.
   T: Riga is the **oldest** existing medieval city which was founded in 1201.

Additional task.

The answers depend on the pupil's interests and knowledge.

References

Latvia: Facts & Stats. https://www.britannica.com/facts/Latvia
Latvia Flag Map and Meaning.https://www.mappr.co/flag-maps/latvia/
Latvia: General Information. https://babogenglish.wordpress.com/2016/05/08/latvia-general-information/
National symbols of Latvia. https://symbolhunt.com/latvia/#national_animal
Paula Explains Difficult Things: 100 facts about Latvia. https://www.youtube.com/watch?v=rlJDCJFyJHo
Rahvastik. https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/rahvastik
State symbols of Latvia. https://www.onlatvia.com/state-symbols-of-latvia-613
9 Interesting Facts About Latvia. https://www.youtube.com/watch?v=P7RWMgcuwFQ

Used pictures

Amber - https://pixabay.com/photos/amber-raw-nature-rough-pebble-261134/
Daisy - https://pixabay.com/photos/daisies-white-flowers-flower-meadow-3439573/
Ladybird - https://pixabay.com/photos/insect-ladybug-entomology-species-4489864/
Latvian flag - https://www.flagcenter.com/latvia-flag/
Latvian flag - https://www.supercoloring.com/coloring-pages/flag-of-latvia-emoji
Latvian ice hockey player - https://bnn-news.com/latvian-ice-hockey-player-kristians-pelss-missing-drowned-97476
Riga Black Balsam - https://www.expert24.com/en/13579/riga-black-balsam-1752-original-recipe-black-currant-30-vol-05l
Tamm (puu) - http://entsyklopeedia.ee/artikkel/tamm_%28puu%291
White wagtail - https://pixabay.com/photos/pied-wagtail-wagtail-small-bird-5116461/

Everyday life

Ex 1.

Ex 2.

The answers depend on the pupil's interests and knowledge.

Ex 3.

1) The Baltic Sea.
2) The Gulf of Riga.
3) Valka. The city ValgaValka is located in Latvia and Estonia. The city has two cultures and languages.
4) **0**. Latvia doesn't own any islands.
5) Gauja. It's the longest river of Latvia (452 km).

Ex 4.

The questions and answers depend on the pupil's interests.

References

Mouth of Gauja at sea. https://caminolatvia.com/object/mouth-of-gauja-at-sea/?route=646&stage=639#:~:text=Gauja%20is%20Latvia's%20longest%20river,meeting%20the%20sea%20in%20Carnikava.

Sports and Outdoor activities in Latvia. https://www.roughguides.com/latvia/sports-outdoor-activities/

ValgaValka. 1 city 2 states. https://visitvalgavalka.com/et/

Used pictures

Bike riding - https://redfoxtours.eu/riga-quad-bike-riding-experience.html

Bungee jumping - https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274969-d10435080-Reviews-Bungee_Sigulda-Sigulda_Vidzeme_Region.html

Canoeing - https://pixabay.com/photos/canoeing-couple-row-water-remi-1521660/

Hiking - https://pixabay.com/photos/children-girl-hiking-trail-4355469/

Kitesurfing - https://liepaja.travel/en/see-and-do/kitesurfing-club-kites-lv/

Mountain biking - https://depositphotos.com/stock-photos/mountainboard.html

Political map of Latvia - https://www.nationsonline.org/oneworld/map/latvia-map.htm

Quad biking - https://redfoxtours.eu/riga-quad-bike-riding-experience.html

Rafting - https://pixabay.com/photos/rafting-white-water-rafting-rapids-6724474/

Skiing - https://bnn-news.com/skiing-bases-report-high-customer-turnover-in-latvia-last-week-219789

Snowmobiling - https://www.tourpoint.lv/en/active/active-latvia-snowmobile-in-track/146/

Thinking woman with question marks - https://www.istockphoto.com/vector/thinking-woman-with-question-marks-gm1068463900-285808604

II Cultural attitudes
Kultuurilised hoiakud

Kultuurilisi hoiakuid peetakse kultuuridevahelise suhtluspädevuse hulgas üheks tähtsamaks, sest need panevad suhtlemisele aluse. Need hõlmavad uudishimu, avatust ning valmisolekut, mille abil indiviid teadvustab omaenda kultuurilisi väärtusi ning uskumusi. Teise kultuuri hoiakute teadmine aitab paremini ka kultuuridevahelisi erinevusi mõista ja tõlgendada. Hoiakute alla kuuluvad näiteks arusaam kommetest, tavadest, käitumisnormidest ja isiklikud väärtused.

Õpitulemused:

„Manners and etiquette"

- Õpilane teab lätlaste olulisemaid kombeid ja käitumisnorme.
- Õpilane oskab leida erinevusi ja sarnasusi Läti ja Eesti käitumisnormidest.
- Õpilane oskab analüüsida ja eristada lätlastele omaseid käitumisnorme situatsioonipõhiselt.

„Latvian Song and Dance Festival"

- Õpilane omab ülevaadet laulu- ja tantsupeo traditsioonist Eestis ja Lätis.
- Õpilane oskab vastavalt kontekstile lauset lõpetada.
- Õpilane võrdleb Läti ja Eesti laulupeo pilte ning traditsioone, otsides internetist informatsiooni.
- Õpilane eristab Eesti ja Läti rahvariideid.

Vajalikud vahendid: interneti olemasolu; nutitahvel, televiisor või projektor.

Manners and etiquette

Grade: ……..….. Date: …… Name: ……..……...

1. Every culture has different behaviour patterns. Decide which things you should / shouldn't do in Latvia. Colour the things you should do green and the things you shouldn't do red.

<u>Discuss in pairs</u>. What are the things you should / shouldn't do in Estonia?

2.The manners below are customary in Latvia. If you think Estonians do the same things, put a tick (✓) into the box. Compare your answers with your partner. Mark the facts that you knew before with letters KB .

1) Typical greeting for men is shaking hands. ☐……...
2) Friends and family often kiss each other on the cheek when they meet. ☐ ……
3) It is considered impolite for people to shake hands across a doorway. ☐ ……
4) People generally do not wave, since they greet with a handshake. ☐ ……
5) It is polite to arrive on time or a few minutes late when you visit somebody. ☐ .....
6) Odd numbers should be used when giving flowers. ☐……...
7) Families eat meals together when possible. ☐ ……
8) It is quite common to sing after a meal at parties. ☐……...
9) People will join their friends in a queue even if other people have been standing in front of them. ☐ ……...

Abridged from: https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf

3. Estonians visit Latvia a lot, so they should know common traffic regulations. Decide whether the statement is true (T) or false (F).

☐ 1) Tourists need an International Driving Permit.

☐ 2) If you do not have it, your car may be confiscated by the police.

☐ 3) Speed limit in the city is 60 km/hr.

☐ 4) Speed limit on the highways is 100 km/hr.

☐ 5) Latvia's rate of car accidents is one of the lowest in Europe.

☐ 6) During winter driving conditions might be worse because of snow fog or ice.

☐ 7) Call 112 for police help, or 113 for ambulance service.

Abridged from: https://www.countryreports.org/country/Latvia.htm

4. Have a guess what the road signs mean. Connect the picture and its meaning with a line.

roundabout | stop | pedestrian only | no entry | pedestrian crossing

<u>Discuss in pairs</u>. Do Estonians have similar road signs? Give examples.

5. Before visiting another country, it is good to know what manners are acceptable in them not to make mistakes. Read the text. Underline the sentences that show that Paolo didn't know Latvian manners very well.

Paolo from Italy got an invitation to his Latvian friend Martin's birthday. He bought Martin a very special present and six tulips. Tulips were Martin's favourite flowers. Paolo arrived one hour after the party had started. When he entered the room, he wished Martin a happy birthday. Then he gave every guest a kiss on both cheeks. Paolo left his shoes on even though everybody else was in socks. After the birthday meal Paolo left a bit of food on his plate. Everybody else ate all of it. When the party ended Paolo thanked Martin for such a great party that he would never forget.

Compare and discuss the answers <u>with your partner</u>.

1) What did Paolo do wrongly? Why do you think so?

2) What might help people from foreign cultures to behave politely in Latvia?

Latvian Song and Dance Festival

Grade: ……..….. Date: …… Name: ……..……...

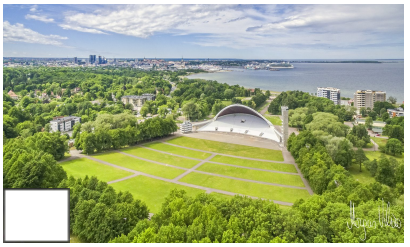
<u>Discuss in pairs.</u> Have you ever participated in or visited the Estonian Song and Dance festival?

1. Together with your partner write down some words that are associated with the Song and Dance Festival.

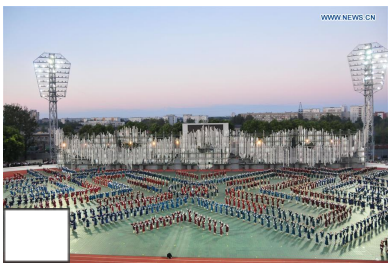

2. Decide whether the pictures describe the Song and Dance Festival of Latvia or Estonia. Mark the pictures with suitable country's initials (L or E). What helps you to decide?

3. Latvians value their national songs and dances. Read the text and finish the sentences with a suitable ending from the box below. Write the correct letter in the gap.

The Song and Dance Festival in Latvia ……. . The Nationwide Song Celebration was ……. in 1873. Today it is attracting thousands of ……. . The event usually gathers ……. participants.

The content of the celebration has expanded in time. There used to be a large joint choir, the artistic quality of which is based ……. traditions. Nowadays it also ……. of folk art such as dancing, instrumental music, wind orchestra music, amateur theatre, applied arts, folk costume shows and others.

The closing concert or the culmination ……. usually takes place in the Mežaparks Open-Air Stage. Since 2003, the traditions of Latvia, Estonia and Lithuania Song Celebration ……. on the UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Abridged from: https://www.local-life.com/riga/articles/latvian-song-festival

A - have been included; B - spectators and listeners; C - of the festival; D - takes place for one week every five years; E - on a capella singing; F - includes other genres; G - more than 30 000; H - first held in Riga

4. Compare the first song festivals in Latvia and in Estonia. Use the given QR-codes or links to find information.

	Latvia	**Estonia**
Information	1. https://rb.gy/xcj6oi 1. 2.https://rb.gy/sofu2m 2. 	1. https://rb.gy/n2wg2a 1.
Year		
Location		
Initiator		
The number of collectives		
The number of participants		
When does it take place?		

5. Both Estonians and Latvians wear their national costumes in the song and dance festival. Which picture depicts an Estonian and which a Latvian girl? What helps you to decide? Write the nation of the girl under the picture on the dotted line.

a linen shirt

a striped skirt

a woven belt

a headdress

a shawl

a brooch

…… ……

The national costumes consist of different parts. Connect the word with the right part of the dress. Some are parts of both costumes.

<u>Discuss in pairs</u>.

1) What elements of the national costumes are similar? What are different?
2) What kind of footwear might the women wear?
3) When do Estonians and Latvians wear national costumes?

6. Translate the six words from the previous task. Use a dictionary.

1. …… - ……
2. …… - ……
3. …… - ……
4. …… - ……
5. …… - ……
6. …… - ……

II vastusteleht

Manners and etiquette of Latvia

Ex 1.

Should	Shouldn't
- Be polite. - Respect other people, especially the older ones. - Finish all the food on your plate. - At a restaurant tip about 10% of the bill. - At Latvian's home, remove your shoes. - Wait for the host to tell you when to eat.	- Hail a taxi. **Because:** many countries in eastern Europe charge ridiculous rates to tourists. - Talk to strangers. **Because:** the locals don't like to start conversations with locals (unless they are beggars). - Visit unfamiliar places. **Because:** you could get scammed. - Walk around late at night. **Because:** at night there are more scams and crimes around. - Call a person by their first name. **Because:** you should wait until the person invites you to do so.

Ex 2.

1) Typical greeting for men is shaking hands.

2) Friends and family often kiss each other on the cheek when they meet.

3) It is considered impolite for people to shake hands across a doorway. ✓

4) People generally do not wave, since they greet with a handshake.

5) It is polite to arrive on time or a few minutes late when you visit somebody. ✓

6) Odd numbers should be used when giving flowers. ✓

7) Families eat meals together when possible. ✓

8) It is quite common to sing after a meal at parties.

9) People will join their friends in a queue even if other people have been standing in front of them.

Ex 3.

1) True.

2) True.

3) False. Speed limit in the city is 50 km/hr.

4) False. Speed limit on the highway is 90 km/hr.

5) False. Latvia's rate of car accidents is one of the highest in Europe.

6) True.

7) True.

Ex 4.

				
no entry	pedestrian crossing	stop	roundabout	pedestrian only

Ex 5.

Paolo from Italy got an invitation to his Latvian friend Martin's birthday. He bought Martin a very special present and six tulips. Tulips were Martin's favourite flowers. Paolo arrived one hour after the party had started. When he entered the room, he wished Martin a happy birthday. Then he gave every guest a kiss on both cheeks. Paolo left his shoes on even though everybody else was in socks. After the birthday meal Paolo left a bit of food on his plate. Everybody else ate all of it. When the party ended Paolo thanked Martin for such a great party that he would never forget.

References

CultureGrams World Edition 2011. Republic of Latvia.
https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf

Latvia - Culture, Etiquette and Business Practices.
https://www.commisceo-global.com/resources/country-guides/latvia-guide

Latvia Facts and Culture. Traffic Safety and Road Conditions.
https://www.countryreports.org/country/Latvia.htm

Top 5 Latvia Culture, Customs and Etiquette.
https://toplist.info/top-list/latvia-culture-customs-and-etiquette-8073.htm

10 Things For Tourists to Avoid in Riga, Latvia.
https://thebest-tourist-destinations.blogspot.com/2018/02/10-things-for-tourists-to-avoid-in-riga.html

Used pictures

Do's and don'ts - https://www.distilled.net/resources/visual-research-10-dos-and-donts/

Handshake - https://www.pngkey.com/maxpic/u2e6r5r5u2o0a9a9/

Red car - https://clipartpng.com/?122,red-car-png-clipart

Road Traffic Signs in Latvia - https://www.adcidl.com/pdf/Latvian-Road-Traffic-Signs.pdf

Latvian Song and Dance Festival

Ex 1.

The answers depend on the pupil's knowledge and experience.

Ex 2.

Ex 3.

The Song and Dance Festival in Latvia D - takes place for one week every five years. The Nationwide Song Celebration was H - first held in Riga in 1873. Today it is attracting thousands of B - spectators and listeners. The event usually gathers G - more than 30 000 participants.

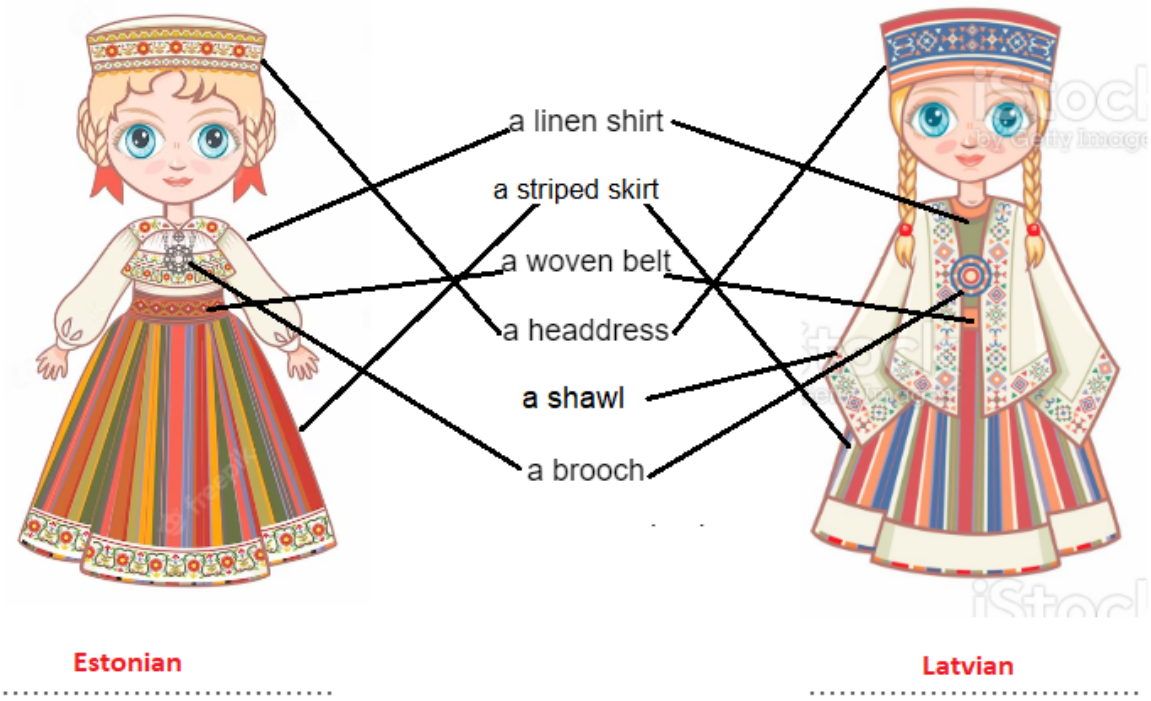
The content of the celebration has expanded in time. There used to be a large joint choir, the artistic quality of which is based E - on a cappella singing traditions. Nowadays it also F - includes other genres of folk art such as dancing, instrumental music, wind orchestra music, amateur theatre, applied arts, folk costume shows and others.

The closing concert or the culmination C - of the festival usually takes place in the Mežaparks Open-Air Stage. Since 2003, the traditions of Latvia, Estonia and Lithuania Song Celebration A - have been included on the UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Ex 4.

	Latvia	**Estonia**
Year	1873	1869
Location	Riga	Tartu
Initiator	Rihards Tomsons	Johann Voldemar Jannsen
The number of collectives	45	51
The number of participants	1019	845
When does it take place?	Every five years	Every five year

Ex 5.

For additional information

The women's costume in Estonia was more complicated and diverse, there are different variations, but the most common set of clothes consisted of a linen shirt, a long striped woven skirt, a woven belt, an apron, a bodice or shawl, a headdress, jewellery, knitted socks, and shoes. The local women wore necklaces, brooches, pins, etc.
https://nationalclothing.org/686-estonian-folk-dress-beauty-in-simple-things.html

The women's costume in Latvia. The basic element of the traditional costume is the shirt, which is an undergarment and an over-garment. Women's shirts were long, coming down to under the knee and serving both as a blouse and a petticoat. Over the shirt, the women put skirts, bodices, jackets and shawls. The full outfit was not thinkable without a headdress: a crown for girls from their teenage years to the day of their marriage and a hat or a headscarf for married women. A part of the costume was also knit woollen or cotton lace socks and black flat heel shoes (in places – leather pastalas). The shirt was closed by one small brooch or several ones, the big brooches were used to keep the cape in place. Another element was the woven belts.
http://latvia-musuvalsta.blogspot.com/p/latvian-traditional-costume.html

Ex 6.

1. A linen shirt - linane särk
2. A striped skirt - triibuline seelik
3. A woven belt - kootud vöö
4. A headdress - peakate
5. A shawl - õlarätt või -sall
6. A brooch - pross, sõlg

References

Estonian folk dress. Beauty is simple things.
https://nationalclothing.org/686-estonian-folk-dress-beauty-in-simple-things.html
Latvian National Song and Dance Festival has begun.
http://www.baltic-course.com/eng/baltic_news/?doc=1087&ins_print&output=d
Latvian Traditional Costume.
http://latvia-musuvalsta.blogspot.com/p/latvian-traditional-costume.html
The Land That Sings. https://www.local-life.com/riga/articles/latvian-song-festival
Üldlaulupeod 869-2009 https://sa.laulupidu.ee/laulupeod-1869-2009/

Used pictures

Algas registreerumine XXVII laulu- ja XX tantsupeole “Minu arm -
https://2019.laulupidu.ee/author/laulupidu2019/
Droonfotod - Tallinna Lauluväljak -
https://aerofoto.mxm.ee/2017/06/21/droonifotod-tallinna-lauluvaljak-juuni-2017/
Estonian national costume -
https://www.freepik.com/premium-vector/estonian-national-costume-girl-ethnic-clothes-estonia-estonian-folk-clothing-eesti_25869908.htm
Latvian national costume -
https://www.istockphoto.com/pt/vetorial/latvian-national-costume-girl-in-ethnic-clothes-latvia-girl-doll-in-latvian-gm1170707429-324052998
Latvian song and dance festival sing from the heart -
https://www.dbaudio.com/global/en/applications/touring-concerts/latvian-song-and-dance-festival-sing-from-the-heart/
Laulu-ja Tantsupidu “Aja puudutus. Puudutuse aeg” HD kvaliteedis.
https://digilevi.ee/laulu-ja-tantsupidu-aja-puudutus-puudutuse-aeg-hd-kvaliteedis/
Lummav! Vaata, milline näeb tantsupidu välja tornmaja katuselt -
https://www.ohtuleht.ee/969425/galerii-lummav-vaata-milline-naeb-tantsupidu-valja-tornmaja-katuselt
Mežaparks Open-Air Stage resonates with its forested surroundings in Riga, Latvia -
https://www.stirworld.com/see-features-mezaparks-open-air-stage-resonates-with-its-forested-surroundings-in-riga-latvia
XXVI Latvian Song and Dance Festival held in Riga, Latvia -
http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/08/c_137310336_7.htm

III Cultural skills
Kultuurilised oskused

Kultuuriliste oskuste hulka kuulub oskus teisele kultuurile omast informatsiooni ja sündmusi tõlgendada ning seostada neid enda kultuuriga. Lisaks kuuluvad siia avastamis- ja suhtlemisoskused. Need käsitlevad võimet omandada kultuurist uusi teadmisi ning oskust teadmisi, hoiakuid ja oskusi päriselulises suhtluses kasutada, et võõra kultuuritaustaga riigis hakkama saada.

Õpitulemused:

„Let's discover some practical skills"

- Õpilane teab vähemalt nelja lätikeelset viisakusväljendit.
- Õpilane tunneb reisimisega seotud sõnavara.
- Õpilane oskab kasutada söögi tegemisega seotud sõnavara.
- Õpilane omab ülevaadet ühest Läti traditsioonilisest roast ja oskab seda tutvustada.
- Õpilane tutvub virtuaalselt kahe Läti vaatamisväärsuse ja tänavapildiga.
- Õpilane oskab kavandada pikemat reisi ja leida selleks internetist sobivat informatsiooni.
- Õpilane teab ja oskab määrata seitsme Läti linna asukohta kaardil.

Vajalikud vahendid: nutitelefon või tahvelarvuti.

Let's discover some practical skills

Grade: ……..….. Date: …… Name: ……..……...

1. Choose the correct translation from the box below to learn common greetings and phrases in Latvian. Connect the meaning and a picture.

please hello sorry thank you

…… …… …… ……

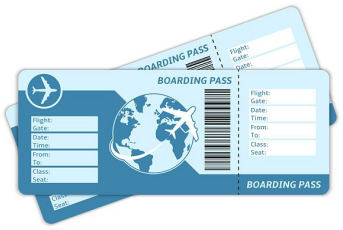

sveiki, lūdzu, paldies, piedod

2. Have a look at the items. Write their names under the pictures.

…… …… ……

…… …… ……

<u>Discuss in pairs.</u>

1) Can you use all these items in today's Latvia? Why? Why not?
2) Where can you use the items from above?

3. One of the necessary skills in life is cooking. Read the recipe of one of the traditional Latvian dishes. Put the steps of cooking it into the correct order.

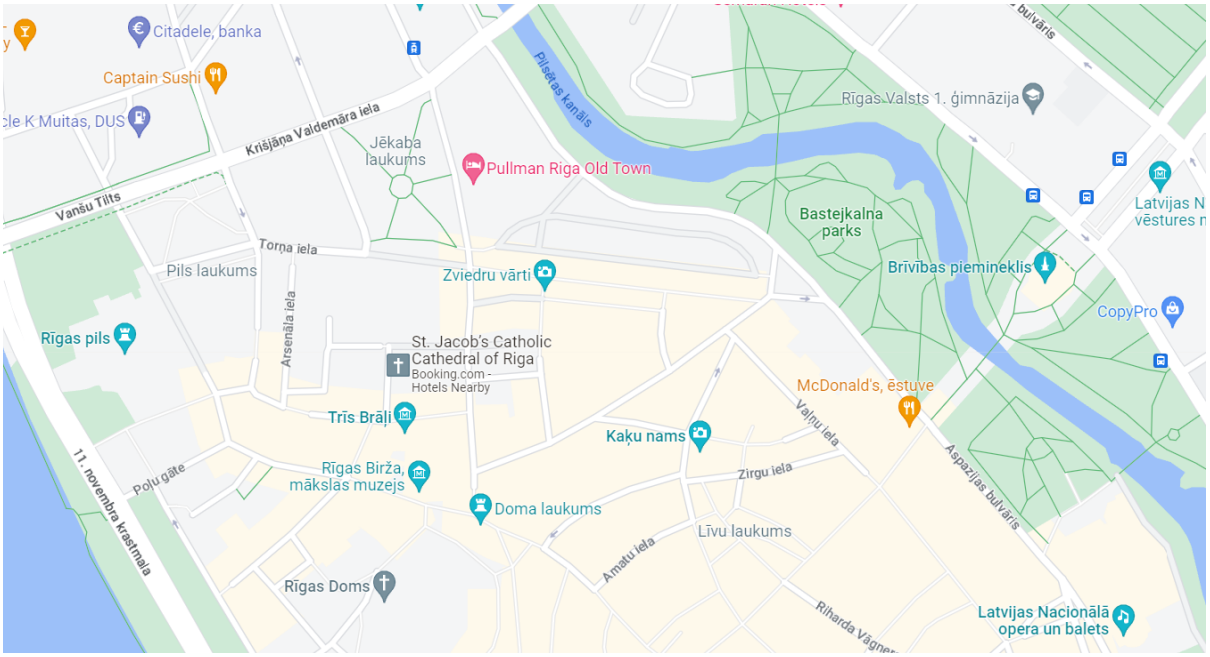
- [ ] Heat oil in a large frying pan.
- [ ] Serve with sour cream, lingonberry sauce, green onions and/or butter.
- [ ] Mix in egg, flour, salt and pepper. Combine well.
- [ ] Drop four heaped tablespoon of potato mixture into the pan and flatten it to make four pancakes.
- [ ] Fry, turning once, until golden brown.
- [ ] Finely grate potatoes in a large bowl. Squeeze grated potatoes and drain any excess liquid.

Abridged from: https://latvianeats.com/potato-pancakes/

<u>Discuss with a partner</u>.

1) What kind of Estonian traditional dishes do you know? Give examples.
2) Do you like or dislike these dishes? Explain why.
3) Which country's cuisine do you like the most?
4) What kind of traditional dishes do you know from other countries?

4. Open Google Maps on your phone and insert The Freedom Monument and Riga Castle. Mark the path on the map and walk it through with the yellow man. Write out three places which were on the way. Be ready to introduce them.

name ***what type of building***

1. …… - ……..

Introduction: ……..

……

2. ……..…. - ……

Introduction: ……..

……

3. …… - ……

Introduction: ……..

……

5. Imagine you are going on a trip to Latvia. Make a choice of three cities you would like to visit. Use your smartphone to find out information about the city (rb.gy/f4rpd7)**. Give reasons for your choice.**

City **Reasons**

1) _____ _____

_____

_____

_____

2) _____ _____

_____

_____

_____

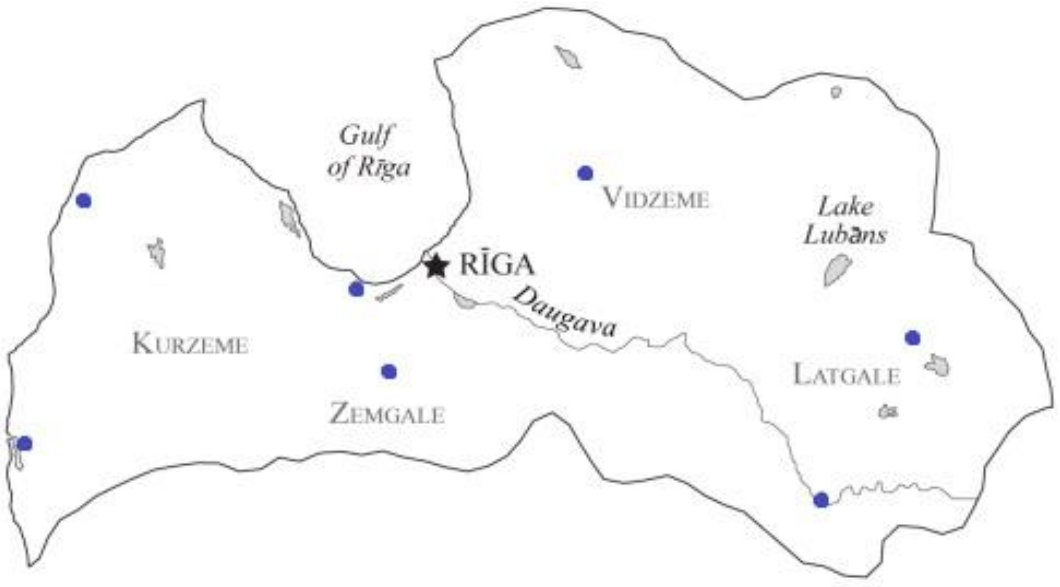
3) _____

6. Make up a plan for a seven-day trip to Latvia. First, find out about the destination and prices online. When planning the trip, consider the questions below .

1) Where are you planning to go? 2) How do you start planning your trip? 3) What is your budget? 4) With whom are you going to go? 5) What are the things you need to take with you? 6) Which places are you planning to visit? 7) What you might see or do there?

<u>Additional task.</u> Write the missing city names on the map beside the 7 dots.

III vastusteleht

Ex 1.

hello	thank you	please	sorry
sveiki	paldies	lūdzu	piedod
			

Ex 2.

cloakroom number

airline ticket

euros

receipt

bill

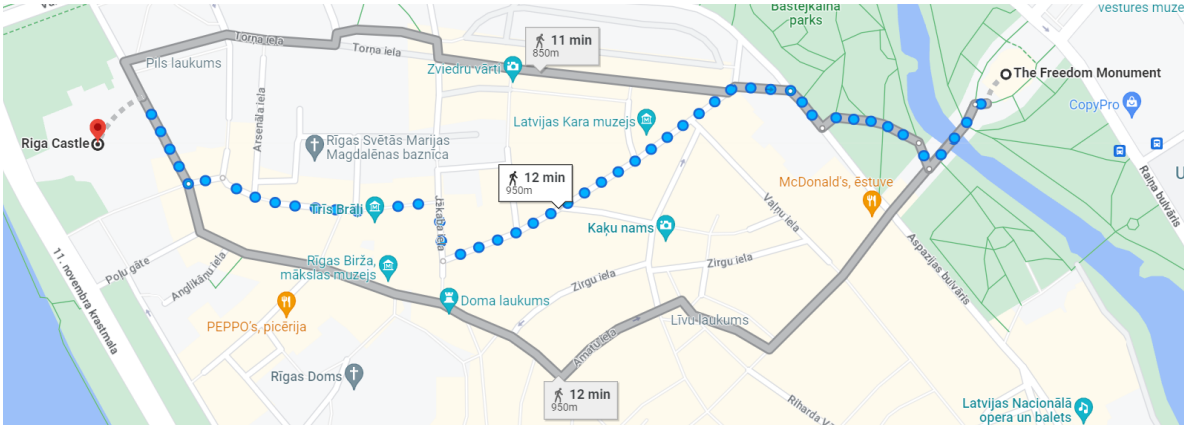

bus ticket

Ex 3.

1. Finely grate potatoes in a large bowl. Squeeze grated potatoes and drain any excess liquid.
2. Mix in egg, flour, salt and pepper. Combine well.
3. Heat oil in a large frying pan.
4. Drop four heaped tablespoon of potato mixture into the pan and flatten it to make four pancakes.
5. Fry, turning once, until golden brown.
6. Serve with sour cream, lingonberry sauce, green onions and/or butter.

Ex 4.

1. Three Brothers - Latvian Museum of Architecture
2. Ministry of Finance of the Republic of Latvia - ministry
3. McDonald's - fast food restaurant

NB! The places/buildings depend on which path the student chooses.

Ex 5.

The answers depend on the pupil's choice.

Ex 6.

The answers depend on the pupil's choice.

Additional task.

For information: The Daugava River divides Latvia in half: to the south and west of it lie the grain-rich plains of the Kurzeme and Zemgale regions and to the east and north, plains give way to the hills and lakes of the Vidzeme and Latgale regions. (https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf)

References

Cities in Latvia. https://www.latvia.travel/en/cities-latvia

CultureGrams World Edition 2011. Republic of Latvia. https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf

Kriitilise mõtlemise oskust arendavad ülesanded I Love English 5 õppekomplektis. http://dspace.ut.ee/handle/10062/69414

Latvia - Culture, Etiquette and Business Practices. https://www.commisceo-global.com/resources/country-guides/latvia-guide

Latvian phrases. Useful phrases, greetings and common words in the Latvian language. https://www.digitaldialects.com/phrases/Latvian.htm

Latvian Eats. Potato pancakes (Kartupeļu pankūkas). https://latvianeats.com/potato-pancakes/

Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural Awareness.* Oxford University Press.

Used pictures

Bilete de avion ieftine spre: Tenerife, Gran Canaria și Lisabona - https://airlinestravel.ro/bilete-de-avion-ieftine-spre-tenerife-gran-canaria-si-lisabona.html

CĒSIS - https://www.entergauja.com/ee/enter-koiva-jokke/about-region/cesis

Daugavpils - https://www.latvia.travel/et/pils%C4%93ta/daugavpils

DC Restorani - https://www.tripadvisor.com/Restaurant_Review-g274967-d7852127-Reviews-DC_Restorani-Riga_Riga_Region.html

Euros - https://snipstock.com/image/euro-euros-money-note-notes-bank-notes-european-money-png-images-23-96412

Greeting - https://www.dreamstime.com/illustration-pretty-woman-greeting-gesture-girl-says-hello-illustration-pretty-woman-greeting-gesture-girl-image221697725

Grocery Receipt Illustrations & Vectors - https://www.dreamstime.com/illustration/grocery-receipt.html

Latvia Ventspils Reiss Bus ticket - https://www.delcampe.net/en_GB/collectables/transportation-tickets/one-way-ticket-bus/europe/latvia-ventspils-reiss-bus-ticket-ser-m-5-no-3408899-adult-ticket-ser-i-1-no-0314075-zero-ticket-for-children-t-4-374152263.html

Map of the Republic of Latvia - https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf

Mashed Potato Pancakes - https://www.simplyrecipes.com/mashed-potato-pancakes-recipe-5211509

Old Town Walking Tour of Riga - https://www.tripadvisor.com/AttractionProductReview-g274967-d12466643-Old_Town_Walking_Tour_of_Riga-Riga_Riga_Region.html

Please gesture - https://www.dreamstime.com/please-gesture-closed-hands-sign-arms-together-please-gesture-closed-hands-sign-arms-together-isolated-white-background-image246905095

Purchase plastic cloakroom numbers - https://www.garderobe.nl/en/plastic-cloakroom-tags-0301-0400.html

Sad girl - https://www.freepik.com/premium-vector/sad-woman-feeling-sorry-with-hand-gestures-praying-illustration_34274406.htm

Thankful man - https://www.dreamstime.com/illustration/heartfelt-gratitude.html

Things to do in Jurmala - https://www.getyourguide.com/jurmala-l2777?activeTab=base

Things to do in Sigulda - https://www.getyourguide.com/sigulda-l1031?activeTab=base

3D pin location travel planning concept - https://www.vecteezy.com/png/10916009-3d-pin-location-travel-planing-concept-ui-icon-or-3d-pin-map-with-flight-plane-travel

IV Critical cultural awareness
Kriitiline kultuuriteadlikkus

Kriitiline kultuuriteadlikkus sisaldab teadmisi enda ja õpitava maa kultuuri kohta ning loob teadmised kultuurilistest erinevustest ja võimalikest konfliktidest teiste kultuuridega. Kõikide eelnevate kultuuridevahelise suhtluspädevuse osade arendamine on eelduseks, et inimene oleks võimeline omandama kriitilise kultuuriteadlikkuse. See hõlmab oskust hinnata nii enda kui ka võõras kultuuriruumis toimuvat ja levivat informatsiooni kriitiliselt.

Õpitulemused:

„Let's be critical thinkers"

- Õpilane oskab analüüsida ja pakkuda lahendust kultuuridevahelistest erinevustest tekkinud olukorrale.
- Õpilane eristab fakti ja arvamust.
- Õpilane võrdleb ja omab ülevaadet lätlaste ja eestlaste pühade traditsioonidest.
- Õpilane oskab korraldada Läti kultuurist tulenevalt teemakohast pidu.

Vajalikud vahendid: nutitelefon või tahvelarvuti.

Let’s be critical thinkers

Grade: ……..….. Date: …… Name: ……..……...

1. People from different cultures might misunderstand each other. Read the situation below and think which is the best answer to the questions.

It's a rainy day. You’re in Riga old town, waiting for a bus to go to the airport. The bus stop is quite narrow and beside you is a strange woman. You’ve been waiting already for 10 minutes and you feel a bit uncomfortable. So you start talking about the bad weather.

The conversation is rather one-sided and you finish it off with a compliment about the woman’s red gloves. After that, the woman takes off her gloves and puts them into her bag. The bus arrives and you leave the station.

Why didn't the woman say much?

a) The woman was probably dumb or deaf.
b) Latvians are not comfortable making small talk (especially with strangers).
c) The woman was daydreaming and didn’t hear you talking.

Why did the woman take off her gloves?

a) The compliment was offered without sufficient reason and it was suspicious.
b) The woman’s hands started to sweat.
c) The woman began to worry about her gloves.

<u>Discuss in pairs</u>.

1) How would you have behaved in such a situation?
2) What might cause misunderstanding?
3) Have you ever experienced situations when people misunderstand each other? Bring examples.

2. In the world there is so much information that we have to analyse because everything we read or hear is not true. Decide if the statements are facts (F) or opinions (O).

A Tale of Two Cities

1) Valka was divided on July 1, 1920, between the newly independent states of Latvia and Estonia. …….

2) The city name *Valka* is related with Latvian noun "valks", which means wetland. ……..

3) The main part of the city belongs to Estonia. …….

4) The southern part of the town belongs to Estonia and the northern part to Latvia. …….

5) Valga's territory is bigger than Valka's. ……

6) Valga is more beautiful than Valka. …….

7) The twin down is separated by Frog Creek (*Konnaoja*). ……..

8) Between two countries there are no border-crossing points or fences. …….

9) In the city of Valga-Valka the grocery stores sell completely different products. ……..

10) The people of Valga often shop on Valka. ……

11) The slogan of the city is ,,Valga-Valka - 1 town, 2 states". ……..

12) Valga-Valka is the best place to live. ……

3. Compare holiday customs between Latvians and Estonians. The statements below give information about Latvians' holiday customs. Are these customs the same (S) or different (D) in your culture? Tick (✓) the appropriate box. If the habit is different, write a brief note explaining the difference.

In Latvia	**In Estonia**
1) At Easter, people colour eggs using onion skins and wildflowers.	S ☐ D ☐ Note: _____
2) Jāņi is the year's most festive holiday which marks the beginning of the summer's "white nights".	S ☐ D ☐ Note: _____

S D

3) People lit huge bonfires at Jāņi. Note: _____

S D

4) It is common to wear national costumes on Midsummer Night (23rd June). Note: _____

S D

5) Latvians celebrate name days, which commemorate the saint for which a person is named. Note: _____

S D

6) The name days are more important than birthdays. Note: _____

S D

7) On public holidays, Latvians fly flags, make speeches, and have parades. Note: _____

S D

8) People decorate Christmas trees and exchange gifts on Christmas Eve. Note: _____

S D

9) Typical Latvian Christmas meal is pork roast, sauerkraut, boiled peas with bacon and sausages. Note: _____

S D

10) On New Year's Eve friends gather together to celebrate the New Year. Note: _____

Abridged from: https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf

<u>Additional task</u>. Imagine that you are going to celebrate the Latvian Independence day with your Latvian friends. Plan a party and think it through what to eat and drink, what should be the activities to do etc.

Event Information

Event Details

Venue:

Date & Time:

Contact Information:

Theme/Colours:

Invitations

Number Needed: _____

Purchased from:

Menu

Food Item:	Purchased from:

Activities

Supplies Purchased from:

Decorations & Supplies

Item:	Purchased from:

Notes

https://justagirlandherblog.com/party-planning-organized-free-printables/

IV vastusteleht

Ex 1.

Why didn't the woman say much?

a) The woman was probably dumb or deaf. FALSE
b) Latvians are not comfortable making small talk (especially with strangers). TRUE
c) The woman was daydreaming and didn't hear you talking. FALSE

Why did the woman take off her gloves?

a) The compliment was offered without sufficient reason and it was suspicious. TRUE
b) The woman's hands started to sweat. FALSE
c) The woman began to worry about her gloves. TRUE

Ex 2.

1) Valka was divided on July 1, 1920, between the newly independent states of Latvia and Estonia. FACT
2) The city name *Valka* is related with Latvian noun "valks", which means wetland. FACT
3) The main part of the city belongs to Estonia. FACT
4) The southern part of the town belongs to Estonia and the northern part to Latvia. FACT
5) Valga's territory is bigger than Valka's. FACT
6) Valga is more beautiful than Valka. OPINION
7) The twin down is separated by Frog Creek (*Konnaoja*). FACT
8) Between two countries there are no border-crossing points or fences. FACT
9) In the city of Valga-Valka the grocery stores sell completely different products. FACT
10) The people of Valga often shop on Valka. OPINION
11) The slogan of the city is ,,Valga-Valka - 1 town, 2 states". FACT
12) Valga-Valka is the best place to live. OPINION

Ex 3.

1) At Easter, people colour eggs using onion skins and wildflowers. SAME
2) Jāņi is the year's most festive holiday which marks the beginning of the summer's "white nights". SAME
3) People lit huge bonfires at Jāņi. SAME

4) It is common to wear national costumes on Midsummer Night (23rd June). Estonians rather do not wear national costume then.

5) Latvians celebrate name days, which commemorate the saint for which a person is named. Estonians do not celebrate name days.

6) The name days are more important than birthdays. Birthdays are more important for Estonians.

7) On public holidays, Latvians fly flags, make speeches, and have parades. SAME

8) People decorate Christmas trees and exchange gifts on Christmas Eve. SAME

9) Typical Latvian Christmas meal is pork roast, sauerkraut, boiled peas with bacon and sausages. Estonians do not have peas for Christmas.

10) On New Year's Eve friends gather together to celebrate the New Year. SAME

References

Celebrating Name Days in Latvia. https://www.letthejourneybegin.eu/celebrating-name-days-latvia/

Christmas in Latvia. https://www.whychristmas.com/cultures/latvia

CultureGrams World Edition 2011. Republic of Latvia. https://www.ciee.org/sites/default/files/content/hsib/orientation/latvia.pdf

Latvia - Culture, Etiquette and Business Practices. https://www.commisceo-global.com/resources/country-guides/latvia-guide

Latvia's holidays / celebrations. New Year. https://www.onlatvia.com/new-year-in-latvia-1614

The heart of the twin city of Valga-Valka. https://eng.valgamaa.ee/things-to-see-valgamaa/the-heart-of-the-twin-city-of-valga-valka/

Valga and Valka: a tale of two towns, one letter and EU membership. https://www.thenewfederalist.eu/valga-and-valka-a-tale-of-two-towns-one-letter-and-eu-membership?lang=fr

Valga city. https://visitsouthestonia.com/en/destinations/valga-city/

Valka. http://visit.valka.lv/en/about-us

Ziemassvētki (Christmas). https://latvianeats.com/ziemassvetki-christmas/

Used pictures

Misunderstanding - https://pngtree.com/so/misunderstanding

Party Planning: Organized! - https://justagirlandherblog.com/party-planning-organized-free-printables/

The heart of the twin city of Valga-Valka - https://eng.valgamaa.ee/things-to-see-valgamaa/the-heart-of-the-twin-city-of-valga-valka/

Kasutatud allikad

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence.* Multilingual Matters Ltd.

Põhikooli riiklik õppekava (2011). *Riigi Teataja I 2011, 1, 14.* https://www.riigiteataja.ee/akt/13273133

Lisamaterjalid

Brochures & maps. https://www.latvia.travel/en/brochures-maps

Discover some facts about Latvia. https://www.youtube.com/watch?v=cksAxHDCxS4

European Union. Play games. https://learning-corner.learning.europa.eu/play-games_en

Get to know Latvia: key information, facts, video. https://europea.org/get-to-know-latvia/

Latvian Culture Tips. https://www.youtube.com/watch?v=cD5-gBJdCyg

Latvia facts - business, people and nature. https://www.baltic-legal.com/latvia-facts-eng.htm

Multicultural Kid Blogs. 10 Fun Facts about Latvia for Kids. https://multiculturalkidblogs.com/2017/04/21/10-fun-facts-about-latvia-for-kids/

National Icons of Latvia. http://consulateoflatvia.com/national%20symbols%20of%20latvia.html

Nationwide Latvian Song and Dance Festival. https://www.latvia.travel/en/nationwide-latvian-song-and-dance-festival

Passport European Union. https://netherlands.representation.ec.europa.eu/system/files/2021-08/en-paspoortje_feb2020.pdf

6 Things Not To Do in Latvia. https://www.youtube.com/watch?v=vUqsBgfCKYM

10 Fascinating Facts That Will Blow Your Mind About Latvia. https://investlatvia.net/10-facts-about-latvia/

10 + Surprising Facts About Latvia. https://www.youtube.com/watch?v=hyALdc27hL8

20 Interesting And Fun Facts About Latvia. https://nomadsunveiled.com/facts-about-latvia/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ruth Järvesaar

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Kultuuridevahelise suhtluspädevuse arendamiseks loodud õppematerjal II kooliastme inglise keele tundideks ning õpetajate tagasiside sellele“, mille juhendaja on Evi Saluveer, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ruth Järvesaar
/allkirjastatud digitaalselt/
18.05.2023